

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
JANUÁR ♦ LEDEN ♦ STYCZEŃ 1973 ♦ CENA 1 ZŁ

1.

VÍTAME NOVÝ ROK, V KTOROM NAŠA KRAJINA MÁ DOSIAHNUT
ĎALŠIE ÚSPECHY V NÁRODNOM HOSPODÁRSTVE, ČO PRISPEJE
K ZVÝŠENIU ŽIVOTNEJ ÚROVNE KAŽDEHO Z NÁS. TENTO ROK
NAŠA SPOLOČNOSŤ ZACÍNA NOVÉ ŠTVRTSTOROČIE SVOJEJ
PÓSOBNOSTI, V KTOROM BUDEM ZÁROVEŇ OSLAVOVAT
15. VÝROČIE VYCHÁDZANIA ČASOPISU ŽIVOT. DRAHÍ CITATELIA
A KRAJANIA, NAJVÄČSHIE ÚSPECHY V PRÁCI A OSOBNOM ŽIVO-
TE, SPLNENIE VŠETKÝCH VAŠICH TÚŽOB A SNOV
V ROKU

1975

ŽELÁ Vám

KULTÚRNA SPOLOČNOSŤ
ČECHOV A SLOVÁKOV V POĽSKU
A REĐAKCIA ŽIVOT

DO SIEGO KRAJAŃSKIEGO 1973 ROKU

Kiedy nadchodzi nowy rok zwyczajem z dawna zakorzenionym składamy życzenia DO SIEGO ROKU. Chowający się za horyzontem czasu rok stary odchodzi na zawsze. Jakie wartości utrwały się w naszym życiu osobistym i społecznym? Jeżeli my działacze Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce będziemy sądzić o roku ubiegłym z tego punktu widzenia to u każdego z nas winno się zrodzić zdrowe poczucie dumy z osiągnięć roku ubiegłego. Dla lecy jesteśmy od braku poczucia samokrytyczmu ale stwierdzenie że 1972 rok był owoceń ma pokrycie w tym wszystkim co działo się w naszych kołach, oddziałach i co ukazały centralne uroczystości Jubileuszowe 25-lecia TKCiS.

U progu nowego roku 1973 winniśmy się zastanowić nad pominięciem tych naszych osiągnięć w najbliższej przyszłości. W tej mierze nikt samotnie niczego nie wymysli i nie zdziała. Rozważania tu publikowane mogą tylko być zaczynem szerszej dyskusji, wstępem do trwałych uogólnień, które winny już być dziełem naszych kolektywów w ostatecznym rachunku decydujących o powodzeniu dzieła, które podejmujemy.

Pozytywny bilans osiągnięć ogniw TKCiS wynika z konkretnego rachunku na który złożyła się ofiarna działalność szerokiego grona aktywu. Trud ten zawarty jest nie tylko w wynikach roku ubiegłego ale całego 25-lecia, które charakteryzowało się — o czym często wspominano na Jubileuszu — zespołem naszych poczynań z ogólnonarodowym dziełem budownictwa socjalistycznego w Polsce. Czesi i Słowacy bez względu na to w wyniku jakich okoliczności historycznych znaleźli się na obszarze geograficznego PRL mają jednolite odczucie i przekonanie a mianowicie, że tylko w kraju budującym socjalizm mogli rozwijać wszystkie swoje możliwości zarówno w dziale kultywowania swoich kultur narodowych jak i we współtworzeniu dobra społecznego i osobistego. Notujemy cały szereg autorytatywnych stwierdzeń ludzi, którzy próbowali podjąć dzieło rozwoju tradycji narodowych w warunkach Polski kapitalistycznej i którzy w tamtej Polsce natrafiali w tym dziale na nie do przebycia bariry społeczne i polityczne. Dopiero socjalizm stworzył wszystkim, a więc i nam, warunki najszerzego rozwoju.

Zdajemy sobie sprawę, że rosnącej krzywej naszych możliwości muszą towarzyszyć coraz większe sukcesy i wzrost wymagań wobec nas samych. Takie wymogi dyktuje nam ciągły rozwój życia społecznego, rozwój techniki XX wieku a także tempo pozytywnych przemian w ogólnonarodowym dziale rozwoju kraju.

„Dziś dobrze — jutro lepiej”, to aktualne hasło kraju w którym realizujemy śmiały plany i ambitne zadania. Działajmy więc i my tak aby nasze „dobrze” zmieniało się na „lepiej”. Takie postanowienie każdego aktywisty naszej organizacji będzie pięknym otwarciem karty dziedzowej zaczynającego się nowego 25-lecia istnienia i działalności Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce.

Wachlarz naszej działalności jest szeroki i barwny. Działacze TKCiS zajmują się wieloma sprawami wynikającymi zarówno z uprawnieni statutowych jak i z lokalizacji politycznej naszej organizacji w systemie państwa socjalistycznego. Różnorodność zadań sprzyja naszemu rozwojowi a naszemu aktywowi społecznemu pozwala wybrać te odcinki działania, które najbardziej odpowiadają osobistym zainteresowaniom. Nie ma więc podziału na mniejsi lub bardziej ważne poczynania. Wszystko co robimy — jak zespół urządzanie w doskonałej maszynie — musi idealnie współdziałać. I wtedy ocenia się, że TKCiS spełnia swoje zadania.

Tematyka TKCiS to stałym tematem na łamach ŻIVOTA. Zapraszamy znowu do udziału w twórczej dyskusji wszystkich członków naszej organizacji i liczymy na liczne wypowiedzi na temat bieżących zadań organizacyjnych.

Obecnie zasygnalizowało pragniemy jeden z ważniejszych — naszym zdaniem — problemów. Poświęcone mu zostało VII Plenum KC PZPR, które uchwałą obowiązującą wszystkich dokument o zadaniach partii, państwa i narodu w wychowywaniu młodzieży. Przypomnijmy co na ten temat mówił E. Gierek: „Przygotowując ten dokument wychodziliśmy z założenia, że rzeczą podstawową w podejściu partii do spraw młodego pokolenia, a więc i osią całej ideowo-wychowawczej pracy partii wśród młodzieży jest program dalszego socjalistycznego budownictwa w Polsce. Na tym programie, wynikającym z uchwał VI Zjazdu i wskazującym w niektórych ważnych kwestiach również dalszą perspektywą skupiamy główną uwagę i głoszą zainteresowanie... Jest to program, który nasza partia stawia przed całym narodem, lecz jest to równocześnie historyczne zadanie całego młodego pokolenia Polaków”.

Młodzież skupiąca się wokół TKCiS winna być nadal obiektem szerokiego zainteresowania ze strony wszystkich naszych ogniw organizacyjnych. Nasze dotychczasowe doświadczenia w dziedzinie pracy z młodzieżą wskazują, że garnie się ona chęcią w nurcie naszych poczynań przed wszystkim kulturalnych. Najdobrańczej ujawnia się to w naszych zespołach, których atrakcyjny program jest magnesem przyciągającym córki i synów naszych Krajanów. Także odpowiednio programowana praca naszych klubów skupia młodzieżowe kolektywy w wioskach Spisza i Orawy, w ośrodkach czeskich. Każdy taki kolektyw jest swoistą szkołą społecznego myślenia, uczy i bawi młodzież, a przed wszystkim wychowuje w kierunku zasad wyrażonych przez VII Plenum KC PZPR. Nie może nas jednak zadowalać stan obecny. Udział młodzieży w programie naszej działalności winien być coraz bardziej twórczy. Trzeba stworzyć szersze warunki po temu aby młodzież mogła aktywnie uczestniczyć w naszym życiu organizacyjnym. Aby najlepsi z młodego pokolenia Krajanów znaleźli możliwość awansu społecznego poprzez piastowanie różnych funkcji w naszym Towarzystwie, nawet funkcji kierowniczych. Cenne doświadczenia starszych aktywistów, których wysiłek i trud stworzył solidne podstawy naszej organizacji, może i powinien być pomniany przez twórcy entuzjazm młodej generacji. Młodzież została nazwana „złotym funduszem”, niechaj więc i w naszych szeregach fundusz ten owocuje dorodnie.

Oto tylko jeden z wielu problemów nad którymi winniśmy się zastanowić w nowym roku.

Zyczymy DO SIEGO KRAJAŃSKIEGO ROKU 1973.
MARIAN KAŚKIEWICZ

DORÓWNUJMY NAJLEPSZYM

EDWARD GIEREK — I SEKRETARZ KC PZPR
W PRZEMÓWIENIU NOWOROCZNYM POWIEDZIAŁ
MIĘDZY INNYMI:

O ROKU 1972

Rok, który minął, był pierwszym rokiem realizacji społeczno-gospodarczego programu VI Zjazdu partii. Był to rok trudnej pracy i wielkich wysiłków, ale równocześnie dobrych rezultatów w podstawowych dziedzinach życia społecznego i gospodarki narodowej. Dzięki temu uzyskaliśmy istotny postęp w poprawie warunków życia ludzi pracy oraz w rozwiązywaniu pilnych problemów socjalnych.

Potrzeby materialne i kulturalne naszego społeczeństwa są jeszcze wielkie. Ale ku ich zaspokojeniu podążamy szybciej niż moglibyśmy zakładać.

Rok, który minął, był także dobry z innego jeszcze względu. Umocniła się pozycja międzynarodowa Polski, a w Europie i na świecie wzrosły wydatnie siły pokoju. Weszły w życie układy potwierdzające w sposób ostateczny granicę na Odrze i Nysie oraz obecny układ terytorialno-polityczny na naszym kontynencie. Rozmowy przygotowawcze do europejskiej konferencji bezpieczeństwa i współpracy otwierają perspektywę nowego, konstruktowego okresu w dziejach Europy. To polepszenie klimatu międzynarodowego i umocnienie pokoju jest owozem konsekwentnej polityki wszystkich krajów socjalistycznej wspólnoty, a w pierwszym rzędzie polityki wielkiego socjalistycznego mocarstwa — Związku Radzieckiego.

Polska Ludowa — jak wiecie — brała czynny udział w kształcaniu oraz w realizacji takiej polityki, wspierała jej zasady swoją wielostronną aktywnością, bowiem wszyscy, co związane jest ze sprawą bezpieczeństwa, współpracy narodów i pokoju jest nam, Polakom, szczególnie bliskie i drogie. Kraj nasz będzie nadal konsekwnitnie wcielał w życie wszystkie międzynarodowe postanowienia o pokojowym współistnieniu narodów. Jednocześnie, będziemy sprzyjać sprawiedliwe walce wyzwolenie, walce z imperialistyczną agresją. Jesteśmy pewni, że nasze idee zwyciężą. Muszą zwyciężyć, bo odpowiadają najwyższej potrzebom i najgorętszym dążeniom wszystkich narodów świata!

DRODZY PRZYJACIELE!

W imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, w imieniu władz naczelnych sojuszniczych stronnictw, w imieniu Rady Państwa, rządu oraz Frontu Jedności Narodu — dziękuję gorąco załogom zakładów pracy, ludziom pracy, kaźdemu, kto w 1972 roku coraz lepszą pracą przyczynił się do przysporzenia wspólnego dorobku.

50 LAT ZSRR

Obchody Jubileuszowe w Moskwie z udziałem ponad stu delegacji ze wszystkich kontynentów były wielką manifestacją czołowej roli państwa radzieckiego w ogólnoświatowym frontie imperialistycznym i wysiłkach na rzecz utrwalenia pokoju. Związek Radziecki dźwiga bowiem główny ciężar walki z siłami imperializmu i wojny. I Sekretarz KPZR, Leonid Breżniew — powiedział podczas tych uroczystości: „W tych pamiętnych dniach ponownie zapewniamy naszych towarzyszy broni, naszych braci klasowych, naszych przyjaciół na całym świecie: Związek Radziecki zawsze będzie wierny wielkiej sprawie internacjonalistycznej jedności bojowników o wolność narodów, o socjalizm, o trwałego pokoju w świecie”.

Jako pierwszy z gości zagranicznych przemówił I Sekretarz KC PZPR — Edward Gierek. Powiedział m.in.: „Od pół wieku Związek Radziecki jest ośrodkiem wszystkich rewolucyjnych przekształceń, które zmieniają oblicze współczesnego świata i znamionują nową epokę w życiu ludzkości... Ze Związkiem Radzieckim łączy Polskę Ludową wszystkie racje społeczne, narodowe i państwowie”.

Obchody 50 rocznicy ZSRR pozostawiają trwałym, cennym ślad w świadomości naszego społeczeństwa, które — jak to miało miejsce w wielu innych krajach — uczyło godnie 50-lecia Kraju Rad.

JAK ADRESOWAĆ — POCZTOWE OZNACZENIA KODOWE

W celu szybszego doręczenia przesyłek poczta wprowadza z dniem 1 stycznia 1973 r. cyfrowe oznaczenia kodowe. Odpowiedni numer dla danego adresu należy wpisywać z lewej strony nazwy danej poczty.

A więc do ZG TKCiS należy tak adresować:

ZARZĄD GŁÓWNY TKCiS
UL. SZPITALNA NR 38
31 — 024 KRAKÓW

Do naszej redakcji należy tak adresować:

REDAKCJA „ŻIVOT”
UL. FOKSAL 13
00 — 366 WARSZAWA

Poniżej podajemy inne pocztowe oznaczenia kodowe najczęściej interesujących nas miejscowości:

34 — 400 NOWY TARG
99 — 418 BELCHATÓW
98 — 100 ŁASK
98 — 120 ZEŁOW
97 — 410 KLESZCZÓW
57 — 100 STRZELIN

W DNIU 6 STYCZNIA BR. EDWARD GIEREK UKOŃCZYŁ 60 LAT. W DNIU URODZIN CAŁE SPOŁECZEŃSTWO ZŁOŻYŁO I SEKRETARZOWI KC PZPR ŻYCZENIA DŁUGICH LAT ŻYCIA I DALSZYCH SUKCESÓW W PRACY DLA DOBRA SOCJALISTYCZNEJ OJCZYZNY. RÓWNIEZ I MY — CZŁONKOWIE TKCiS W POLSCE — PRZEKAZUJEMY TA DROGĄ NASZE NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA.

PREZYDIUM RADY NAJWYŻSZEJ ZSRR ZA WIELKI WKŁAD W SPRAWĘ UMACNIANIA POKOJU I SOCJALIZMU ORAZ W ZWIĄZKU Z 60-LECIEM URODZIN ODZNACZYŁO EDWARDA GIERKA ORDEREM LENINA.

O ROKU 1973

Rok 1973 mieć będzie wielkie znaczenie dla uroczystwienia uchwalonego na VI Zjeździe programu socjalistycznego rozwoju Polski. Wykonki, jakie w tym roku osiągniemy, zaważą w wielkiej mierze na przybliżeniu tych perspektyw, które zyskały sobie nazwę drugiej Polski. Polski przyniejsi gospodarki, nowoczesnej techniki, wysokiego poziomu wykształcenia i kultury, wszechstronnego zaspokojenia życiowych potrzeb obywateli, Polski coraz pełniejszych socjalistycznych stosunków międzyludzkich.

Wkraczając w nowy rok — taką właśnie Polskę mamy przed oczami. Przyspieszmy jeszcze, jak przyspieszaliśmy w roku, który mija, tempo naszego rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

W każdym zakładzie producyjnym i usługowym, w każdym gospodarstwie rolnym, w każdej instytucji, w każdej placówce naukowej, oświatowej, na każdym stanowisku pracy kryją się jeszcze wielkie rezerwy lepszej organizacji, wyższej wydajności, śmiałej inicjatywy i skutecznej dyscypliny produkcyjnej i społecznej. We wszystkim, co robimy, we wszystkim co zamierzamy, stawiamy sobie wysokie wymagania, dorównujmy najlepszym.

DRODZY RODACY!

U progu nowego roku życzę Wam z całego serca dobrze zasłużonej satysfakcji w pracy, a szczęścia i pomyślności w życiu osobistym.

ORAWA

43 — 480 JABLONKA
34 — 422 PODWILK
34 — 472 PIEKIELNIK
34 — 481 CHYŻNE
34 — 482 LIPNICA MAŁA
34 — 483 LIPNICA WIELKA
34 — 484 ZUBRZYCA GÓRNA

SPISZ

34 — 435 FRYDMAN
34 — 532 JURGÓW
34 — 433 NOWA BIAŁA
31 — 441 NIEDZICA
34 — 442 LAPSZE NIŻNE

DOBRÉ VÝSLEDKY — 1972, SMELÉ ZÁMERY — 1973

Ked po 7. a 8. plene ÚV strana tvorila program ďalšieho spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny, sledovala jeden hlavný cieľ: tak stváriť nové smery rozvoja a ukazuje cestu zlepšovania životnej úrovne. 6. zjazd PZRS prijal práve takýto program, ktorý vytyčuje základné smery rozvoja a ukazuje cestu zlepšovania životnej úrovne pracujúcich.

V našich rukách je naša budúlosť! — toto heslo počas realizácie programu 6. zjazdu sa zmenilo na stálu zásadu novej práce, uplatňovanú v hospodárskom a spoločenskom živote.

Zmena spoločenského ovzdušia rozdaným spôsobom prispeala k dynamickému rozvoju národného hospodárstva a teda aj k postupnému zlepšovaniu existenčných podmienok každého z nás. Tento rozvojový smer zameraný na zlepšenie životných podmienok ľudí v mestách a na vidieku prispel k rastu výrobnej aktivity, podniatil iniciatívu v objavovaní a využívaní existujúcich rezerv. Nesporne to dokázali výrobo-ekonomicke výsledky roku 1972.

Roku 1972 priemyselná výroba stúpla v porovnaní s rokom 1971 asi o 10%, teda o 3% viac ako predpokladal plán. Dobré výsledky dosiahlo poľnohospodárstvo. Napriek istým stratám, ktoré spôsobili nádmerné dážďe počas žatvy, úroda bola o niečo vyšia ako roku 1971. Celkom dobra bola úroda okopaná a krmovin. Upevnila sa tendencia vzrastu počtu dobytka, hlavne ošípaných. Celkove dobre prebieha výkup dobytka na mäso.

Celé poľnohospodárstvo dosiahlo o 7,4% vyšiu výrobu, teda o 4,5% vyšiu ako predpokladal národochospodársky plán na rok 1972.

Úspešne završili rok 1972 stavbári. Dosiahnutý organizačný pokrok, lepšie využitie strojov a stavebných zariadení, zlepšenie zásobovania stavebnými materiálami, umožnilo zvýšiť investičné plány. Odovzdali do užívania viac bytov, ako predpokladal plán. Rýchlejšie ako sa plánovalo, stúpli obraty zahraničného obchodu; plánované úlohy boli prekročené tak čo sa týka vývozu, ako aj dovozu.

Prekročenie výrobných úloh, ako aj vyšší než bol plánovaný rast produktyvity práce, prispeli k zvýšeniu národného dôchodku o 8,4% a nie o plánovaných 6,1%. V súvislosti s tým bol zaznamenaný aj vyšší než predvídal plán rast prijmov obyvateľstva, ako aj priemerných reálnych miedz.

Vyšší ako plánovaný rast kupnej sily obyvateľstva nespôsobil fažkostí na trhu. Významné k tomu prispela akcia „20 miliard“, vďaka ktorej sme dostali dodatočné dodávky spotrebnych tovarov domácej výroby, ako aj v dovozu. To ovšem neznamená, že vo všetkých tovarových skupinách sme plne uspokojili požiadavky. Avšak zlepšenie zásobovania je viditeľné.

Celkove v priebehu dvoch prvých rokov tejto pôsobnosti dosiahli sme

viac než a plánovalo, a to tak vo výrobnej oblasti, ako aj v spotrebe. Tieto roky zároveň dokázali, že zásada pripisovať rovnaký význam otázkam výroby a otázkam zlepšovania existenčnej obyvateľstva, sa dôsledne dodržuje.

Rast prijmov obyvateľstva v rokoch 1971 a 1972 sprevádzal veľký prírastok zamestnanosti a reálnych miedz. V týchto rokoch zamestnanosť v socialistickom sektore stúpla o 938 000 osôb a bola vyšia než sa plánovalo pre toto obdobie o viac ako 270 000 osôb. Reálna mzda za posledné dva roky sa zvýšila o okolo 12%. Aby sme zdôraznili tento obrovský rast stačí povedať, že za celú uplynulú päťročnicu t. zn. v rokoch 1966—1970 zamestnanosť v socialistickom sektore sa zvýšila o 1,5 mil osôb, a reálna mzda — o nece-

dokonca krikľavej zanedbanosti, nedodržovania zásad spoločenského a ekonomickeho poriadku. Tak v mesiacoch, ako aj na vidieku najdeme ešte príklady občianskej nedisciplinovanosti, pohodlnictva a egoizmu. Mohli by sme dosiahnuť ešte viac, keby pracovné úsilie jedných neznižovali pracovné nedostatky iných. Tolerovanie zlej práce, tolerovanie tých, ktorí brzdia nás rozvoj je nezlučiteľne a spôsobom stranika, s postojom občana. Proti takému javom musíme dôsledne bojovať.

Pred nami rok 1973. V tomto období malí by sme maximálne využiť výsledky dosiahnuté v rokoch 1971 a 1972 aby sme urýchli dosiahnutý rozvoj. Mnohokrát v uplynulých obdobiah boli pôročné plány v polovici reali-

Investičné náklady stúpnu o 12,9%. Priemerna nominálna mzda netto stúpne o 6,6%.

Finančné prijmy obyvateľstva sa celkovo zvýšia o viac ako 10%. Dodávky tovarov na trh sa zvýšia o 63 mld zl, a hodnota služieb o 11,1 mld zl.

Pre poľnohospodárstvo naplánovali opatrné tempo rastu výroby — 2,1% (roku 1972 rast poľnohospodárskej výroby činil 4,1%). Túto opatrosť diktovala mnohorocná skúsenosť, ktorá dokázala, že v poľnohospodárstve obdobne vystupujú horšie roky.

Pre poľnohospodárstvo mimoriadne dôležitou úlohou je ďalej zvyšovanie počtu ošípaných a dobytka lebo od toho závisí rast produkcie mäsa, mlie-

Grudniowa, ostatnia w 1972 roku debata sejmowa interesowała wszystkich obywateli naszego kraju. Ambitne, trudne, ale realne założenia znalazły swój wyraz w przyjętych przez parlament podstawowych dokumentach: uchwałe o planie społeczno-gospodarczego rozwoju kraju w 1973 roku oraz ustawie budżetowej państwa. Sejm uchwalił też 9 wniosków przez rząd ustaw.

CAF — Langda

lých 10%. Porovnanie týchto čísel je zvlášť výrečné.

Ked posudzujeme výsledky dosiahnuté za posledné dva roky môžeme byť optimisti. Vysvitlo, že veľké investičné náklady neprekážajú rýchlemu rastu spotreby, že politika zváčšovania zamestnanosti môže sa družiť s vysokým rastom reálnej mzdy. Môžeme byť teda spokojní s dosiahnutými výsledkami. Ale nemôžeme sa s tým uspokojiť. Charakteristickou črtou našich čias a zásadou, ktorou sa riadi naša strana je stály pohyb vpred, je predĺžovanie a urychľovanie kroku v hospodárskom a spoločenskom rozvoji krajiny. Stále musí nás poháňať tvorivá nespojnosť, tvorivé hľadanie, lebo to urýchli nás ďalší rozvoj.

Dávajú už všetci príklad dobrej práce? V našom živote je ešte hodne

záacie znižované. Oslabilo to dynamiku nášho hospodárskeho rozvoja a oneskorilo realizáciu spoločenských cieľov. Teraz robíme korektúry plánu, zvyšujeme úlohy a urychľujeme rozvoj. Celoštátna porada spoločensko-hospodárskeho aktív, ktorá sa konala 8. januára 1973 potvrdila správnosť takéto rozhodnutí stranických a štátnych orgánov, ukazala aj reálne možnosti splnenia vysokých hospodárskych a spoločenských úloh roku 1973.

A tu sú základné ukazovatele ekonomicko-spoločenského rozvoja krajiny v roku 1973 v porovnaní s výsledkami roku 1972.

Národný dôchodok by mal stúpnúť o 7,9%.

Spotrebny fond stúpne celkove o 9,1%

ka, masla a iných tovarov živočišného pôvodu. Plán predpokladá rast spotreby mäsných výrobkov o 2 kg na jedného obyvateľa, čiže dosiahnutie 60,4 kg ročne.

Plánuje sa zvýšenie zásobovania poľnohospodárstva výrobnými prostriedkami. Priemyslu uložili dodatočné úlohy prekračovať plánované dodávky poľnohospodárskych strojov, dopravných prostriedkov, stavebnych materiálov a chemických prostriedkov.

Nie je možné na tomto mieste podrobne rozobrať plán pre rok 1973. Je to mimoriadne náročný plán. Realizácia tohto plánu si bude vyžadovať značné výrobné úsilie v mestách a na vidieku, čiže nás všetkých.

W. Tomala

OD NÁŠHO DOPISOVATEĽA Z MOSKVY

50. výročie vzniku ZSSR bolo v Poľsku a v iných socialistických krajinách tak isto veľkým sviatkom, ako pre skoro 240-miliónový sovietsky národ. Hlavné oslavu sa sústredovali v Moskve — hlavnom meste ZSSR, prvého na svete štátu roľníkov a robotníkov. Práve v Moskve pred 50 rokmi, pod vedením vodcu revolúcie V. I. Lenina schválili rozhodnutie o vzniku Zväzu sovietskych socialistických republík.

K zaujímavému článku, ktorý bol uverejnený v minulom čísle Života, chcel by som aj ja pridať niekoľko momentiek. Pred Veľkou októbrovou socialistickou revolúciou obytná plocha Moskvy dosahovala 11 mln m². Teraz každý rok budujú v Moskve viac ako 100 000 bytov, čo v prepočítaní na štvorcové metre znamená 3 mln m². Je tu teda obrovská dynamika bytovej výstavby, ktorá zároveň potvrdzuje, že uznesenia XXIV. zjazdu KSSZ nie sú iba prázdnym slovom. Heslo komunistickej strany ZSSR „byť pre každú rodinu“ je dôsledne realizované.

Ostatne budujú teda nielen byty, čoho najlepším dôkazom je nová štvrt Cerešmušky — ale modernizuje sa a rozvíja celá Moskva. Moskovčania každý rok obdržia nové parky a školy, priemysel, umenie, obchod,

štárvacie. Nielen nové, ale z architektonického hľadiska veľmi moderne.

Prednedávnom odovzdali do užívania mohutný hotel Rossija pre 6 000 osôb, moderný objekt so zariadeniami na svetovej úrovni. Je to ostatne najväčší hotel v Európe. Stále rozširujú moskovské metro, ktorého podzemné stanice pripomínajú skôr pohádkové paláce.

Mal som možnosť navštíviť mohutnú televíznu vežu, vysokú asi 526 m v Ostankove. V peknej otáčiacej reštaurácii vo výške 325 m môže si človek nielen chutne zajest a vypíti, ale zároveň obdivovať nádhernú panorámu Moskvy.

Existuje nejaká jedná Moskva? — túto otázkou som si často kladol, keď som sa prechádzal jej ulicami. Možno si všobec predstaviť jej veľkosť, pulzujúce tempo premien, priemysel, umenie, obchod,

dopravu, kde som nevidel preplnené električky alebo autobusy napriek obrovskému množstvu ľudí ponáhľajúcich sa do práce. Teraz je Moskva — zimná. Ale prekvapuje bezvadná doprava, ideálne upratané ulice. Nikto tu nič neospravedlňuje „objektívny“ príčinami, že sa niečo v tejto oblasti zabudlo urobiť. Tento rok, ktorý je už za nami, teplota v lete dosahovala v Moskve dokonca + 45°C a trvalo to nie pári dni ale niekoľko týždňov. Ale premávajúce vzorne po mesiaci autá so známym moskovským chlebovým kvasom zahraňovali jej obyvateľov pred smädom. Stromy systematicky polievali, aby ich zachrániť pre suchom a žltutím. A tak Moskva mala stále zelené parky, všade ju zdobili krásne kvetinové hriady a zelené na Leninských horách bola taká ako vždy bývala.

Každý z nás, ktorý videl Moskvu aj keď len jediný raz, chcel by sa sem opäť vrátiť. Aj ja som zatúžil po tom, aby som uvidel hlavné mesto krajiny sovietskoy povedzme o desať rokoch. Vždy bude niečo nové v tomto meste. Moskva okúzľuje nás vždy, treba len vedieť hľadieť a to mielen na dva alebo tri obchody na Gorkého ulici, ale na Moskvu, ktorej hrdinstvo vziať všetkých.

Cestou na letisko Šeremetievo každý si musí všimnúť pomník venovaný hrdinom, ktorí bránil Moskvu. Tento pomník predstavuje protitankovú záporu. Iba potiaľ sa podarilo dojsť nemeckým fašistom. Ďalej „nišaga“. Lebo Moskva je po hostinná a srdečná — voči piateľom.

D. Perun

Masopustný dňoch lebok a klobúku

Masopustní zvyky patří mezi obyčeje nejstarší, neboť jsou to zvyky zimního slunovratu, příchodu „nového léta“. V tuto dobu se u pohanských národů — a tedy i u starých Slovanů — různými magiemi ovlivňovala božstva a příroda pro bohatou úrodu na polich i v estáji. Přežitky této magie dožívají v podobě veselých taškařů v masopustních radovánkách dodnes. Prastaré je hlavně přestrojování do různých maškar a byly to hlavně zvířecí podoby, které měly znázorňovat převlékání přírody ze zimy do nového léta.

Toto je známo vlastně ze všech masopustních zvyků odkudkoliv. Avšak v jižních Čechách, v oblasti zvané Doudlebsko, ležící jižně od Českých Budějovic, máme masopustní obyčeje zvláště, jen málo se podobající ostatním. A je to zvláštnost dosud nedoceněná a vědecky nezohodnocená. Ne, že by se ničemu u nás nepodobala — vzdálené obdoby jsou např. i na moravském Slovácku, ale doudlebské masopustní obyčeje mají spíše vztahy k obdobným v Korutansku, Slovensku a snad i jižně.

Dnes už sice i tento masopust je přiležitostí k veselí a pořádá se pro pobavení a obveselení vesnice a jejích návštěvníků, avšak není tomu ještě tak dávno, snad ještě na přelomu století, kdy byla masopustní doudlebská koleda — jak se obřad jmenuje — zcela vážnou a obradní záležitostí. Dodnes nejresiduálnější vesnice ji tak, byť v podvídání, stále ještě chápou.

Oč tedy jde? Jak říká název, jde o koledu. Koledou se vždycky obchází vesnice dům od domu a vyprošují se tak dary. V naší doudlebské masopustní koledě obcházejí mládenci, dříve to museli být svobodní mládenci před vojnou a to ještě počestní. Prozradilo-li se na některého z nich, že měl něco s děvčetem, byl veřejně z koledy vykázán. Koledníci mají na hlavách klobouky vysoko kytkami zdobené a v rukou odznaky svých hodností. První je „hejtman“ s halapartnou, druhý „rychtář“ s ferulou, potom „konšel“ se zvláštní hůlkou, „myslivec“ s dřevěnou flintou a „tancmástr“ s věnečkem. Některé postavy mohou být i zdvojené. Každý z nich během celého obradu vykonává svou funkci zcela vážně. Vedoucí osobou koledníků je jejich matka, zvaná někdy jen „Matka“, nebo „Matka Masopust“, nebo jen „Masopust“, jinde „Čurka“ nebo „Caperda“. Je to úplné zjevení z dob pohanských a i její jméno a celá funkce na tyto doby — ještě matriarchální — ukazuje. Je obléčena do šatu pošitých pestřími „střapy“ — hadřičky (má jich být

999), s panákem na zádech a konopnými třásněmi kolem nohavic — plodnostními znaky. Na hlavě koženou masku zvířete, čerta či jiné nadpřirozené bytosti. U zadní části těla má přišit kravský zvonec, jehož cinkání odjakživa u masopustních maškar zahánělo zlé duchy. V ruce má cep obalenou slamou — obojí symboly úrodnosti.

Cepem určuje místo, kde mají koledníci zavést a tančit kolo.

Koledníci obcházejí za doprovodu muziky ves směrem od východu k západu, tedy „po slunce chodu“ a před stavením, dříve i v sednicích, zavádějí kolo rovněž „po chodu slunce“. Slunce a slunovrat zde tedy hraje hlavní roli. Kolo je zbytkem nejstarších forem tančů, tanec „do kola“ a jako obradní tanec je to v taneční folkloristice věc převzácna. Dnes se při tanci tohoto kola ozývá téměř výhradně písnička „Červená růžička, proč se nerozvijíš“ a od toho se také často koledě říká „Růžička“. Dříve se zpívalo a hrálo písniček více, např.: „Kůň vraný, sedlany“, „Tuším, tuším“, „Svatojánský kostelíčku, stojíš na pěkném vršíčku“ a dokonce jsme zapsali i prastarou slunovratovou písničku „Hřej sluníčko, hřej, hory, doly krej, povyskoč si vejše, na tej naší střeše kolo udělej.“

Kolečko se věnuje pěkným veršováním jednotlivým osobám v domě a ti musí za to koledníky obdarovat. Všichni jsou vážní, alespoň dříve to tak zachovávali, pouze jediný rošták je s nimi. Je to rovněž překrásná maškara, často podobná oblečením Masopustovi, a to „Rybničář“. Ten jediný smí dělat lumpačiny a krást po kurnicích vejce, po kuchyních v troubách pečení, koblihy a prostě všechno k jidlu, na co přijde. Všechno dohromady nastráká do „cigru“ — to je starobylá ke svatbám dříve používaná orobincová taška s koženou aplikací. Tato jeho činnost odpovídá jeho pojmenování. Je to památka na rybníkáře, proletářské dělníky Rožemberků, kteří pod vedením J. J. Krčína a Štěpánka Netolického stavěli rybníky. Po dokončení stavby se stali vagabundi, hledajícími práci zase jinde a provádějícími neplechu všude, kudy táhli. Odznakem rybníkárství je pro tuto maškaru dřevěná sekýrka a lopatka. Na hlavě však má mít Rybníkář kohoutí peří, a to je symbol mnohem starší. Kohout býval vždy symbolem plodnosti. Pro Rybníkáře je typické jeho vtipné veršování, když vchází do stavení: „Otevřete dveře, rybníkář sem vlez.“ Napřed jeho ručička, potom jeho nožička a na konec jeho kudrnatá hlavíčka.“

Dříve, když koleda trvala od vánoc až do masopustu, bylo dost času předvádět různé výstupy, jako např. trestání hříšníků. To když koleda odcházel ze stavení, zeptal se hejtman, zdali je mezi nimi takový, který by se byl prohřešil a něco ukradl? Domácí totiž mezi tím některému tajně třeba zapíchli do šatu jehlu. „Ano, ukradl tady železný sochor,“ odpověděl hospodář. Byl hledán viník, až se jehla našla. A tu nastal soud. Obžalování, obhajování a vynesení rozsudku. Viník dostal třeba „uličku“ — známý středověký trest. Viník probíhá dvěma rádami koledníků a každý ho vezadu pleskne. Chytrý viník běží pozadu, na předešlý se bít nesmí nebo chytí některou z přihlížejících ženských na záda a pak je bita za velkého jástou diváků ona. Nejoblibějším trestáním bylo „vyplácení kop“, které se obyčejně provádělo až při večerní zábavě v hospodě. Vyplácel rychtář feruli. Viník se zase chytí moži zavítat trestu tím, že např. kamárad jeho „kopy“ kupil, nebo si rychle dal na zadek něco dřevěného a „dřevo na dřevo nejdé“, tak se mu trest odpustil.

Když se někdy stalo, že se potkaly dvě různé koledy, slo o to, vybojovat si právo jít do vesnice první a shrábnout větší koledu. Původně to asi opravdu byly bitky i zbraněmi, ale později si kladly navzájem otázky většinou náboženského rázu, někde i světského. Když koledníci neuměli odpovědět, museli stát na místě bez hnutí, dokud si na odpověď nezpomněli. Jsou zprávy, že stáli i tři dny a tři

noci. Protože zkrácením doby koledy na tři poslední masopustní dny, nyní častěji jen na jeden den, se okruh omezuje jen na vlastní vesnice se samotami, nemají různé koledy možnost se setkávat. Proto, aby se celá složitá scéna setkání mohla odehrávat, vystrojují někdy tzv. slaměnou koledu ze starých ženáčů. Po hádání otázek se navzájem prosakuji. Na melodii tance „žid“ se napřed prosakuji „střapatí“, to jsou Masopusti a Rybníkáři, a potom tančmástri.

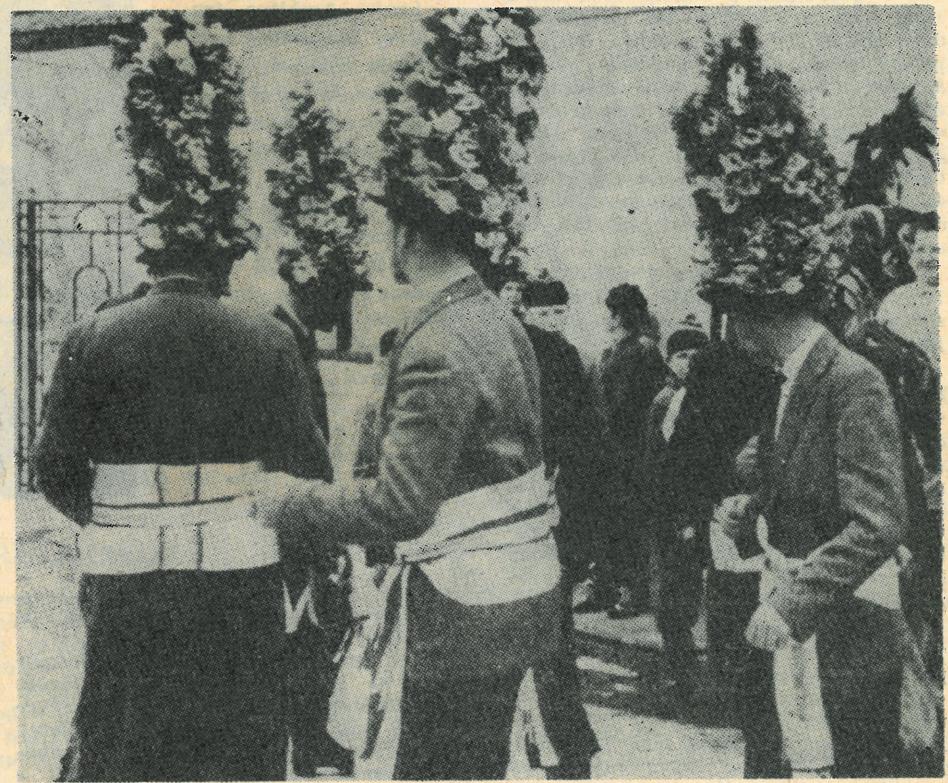
Pak se hejtmani usmířují šnupečkem na „mostě“, který jim ze svých těl udělají ležící „střapatí“. Toto lehání do strouhy, a přecházení ležících má určité zase starý magický význam.

V ponděli večer bývá věneček. To děvčata platí za vytočení v tanci koledníků výkupné do věnečku na talíři a pokračuje se ve „vysekávání kop“. V úterý večer je opět taneční zábava, při které se někde pochovává Masopust, někde provádějí komické scény svatby aj.

Dodnes však můžeme po mnoha a mnoha vesnicích na Doudlebsku v masopustní dny zastihnout koledníky s „Růžičkou“. Je to překrásný pohled, když v zasněžené krajině, osvícené sluncem, pestří koledníci s kytkami na kloboucích a „střapatými“ zavádějí kola. Muzika zdaleka vyhává „červenou růžičku“, je slyšet výskávání a pestří chumel záhy odtančí v zástupu o kus dál.

Zora Soukupová

. „KOLEČKO“ KOLEDNÍKŮ V DOBRKOVSKÉ LHOSTCE

Z HISTÓRIE A SÚČASNOSTI

Hned po Februárovom víťazstve pracujúceho ľudu v Československu v roku 1948, ako prvý v zahraničí zriadili Československé informačné stredisko vo Varšave: bol to výraz priateľských vzťahov československo-poľských a prvý z dôsledkov čs.-poľskej zmluvy o kultúrnej spolupráci. Stredisko vykonávalo informačnú a knižničnú službu pre poľskú verejnosť, najmä však pre občanov Varšavy. Zkrátko sa ukázalo, že takto vybavené stredisko nestačí na požiadavky, kladené na verejnosť. Aj keď u pracovníkov strediska nechybala snaha vyhovieť všetkým nárokom, ktoré na nich kládli kultúrní a politickí pracovníci v PLR ako aj radoví občania zaujímajúci sa o ČSSR (vtedy ešte ČSR), právne postavenie a technické vybavenie strediska neumožňovalo vyhovieť plne ich oprávneným nárokom.

Preto v roku 1956, dohodou poľských a československých orgánov, bolo informačné stredisko zmenené na Československé kultúrne stredisko: nešlo len o zmenu názvu, ale aj o zmenu postavenia a pôsobnosti strediska, rozšírením personálneho obsadenia a materiálno-technického vybavenia. Na otvorení takto inštalovaného strediska sa podieľali z čs. strany vtedajší minister školstva a kultúry, ako aj vtedajší veľvyslanec ČSSR v PLR a terajší riaditeľ Správy zahraničných kultúrnych zariadení Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSSR Karol Vojáček.

Takto vybavené stredisko umiestnili na Maršálskej ulici vo Varšave, na jednom z najlepších miest, aké mohlo pozornosť a priaznou poľských orgánov dostat: škoda, že teraz, po viacero ročnom učinkovaní sú tieto miestnosti, napriek svojmu výhodnému položeniu pritesne pre stále sa rozširujúcu činnosť strediska. V poslednom čase však stredisko sa rozšírilo o príslušné miestnosti, ktoré využije najmä na zlepšenie svojich obchodných a knižničných služieb.

ČESKOSLOVENSKÉHO

Od ustanovenia čs. kultúrneho strediska sa sice nezmenila jeho náplň, ale jeho činnosť sa neustále rozširuje. Náplň strediska stanoví čs.-poľský prototyp: podľa neho stredisko má prispievať k prehľbovaniu priateľstva medzi národomi oboch krajín a k vzájomnému poznávaniu ich života a kultúry a to vykonávaním informačnej služby, filmovej služby, hudobnej činnosti, kultúrno-osvetovej práce a distribučnej služby.

Tieto úlohy stredisko plní poskytovaním informácií o ČSSR poľským novinám a časopisom a to ako varšavským, tak aj ostatným. Čoraz častejšie sú styky s rozhlasom a televíziou, ktoré vďačne robia zábery akcií usporiadávaných strediskom a uverejňujú rozhovory s jeho vedúcimi pracovníkmi. Zvlášť sa na tom podielajú redakcie hudobnej a literárne. Bohatá činnosť strediska vo Varšave i v iných mestách Poľska poskytuje veľkú možnosť pre časť, väčšie či menšie správy o výstavách, koncertoch a stretnutiach, ktoré stredisko usporadúva. Verejná knižnica, pôvodne zameraná na beletriu sa rozširuje a poskytuje možnosť dôkladného poznania nielen literárneho života, ale aj vedy v ČSSR. Najnovšie, vďaka ochote československých vydavateľstiev začína zavádzat tzv. recenzné službu spočívajúcu v poskytovaní najnovších diel krásnej i spoločensko-vednej literatúry významným poľským záujemcom.

Jednou z form informačnej činnosti strediska sú tlačové konferencie, ktoré sa robia zvlášť z príležitosti otvorenia výstav a pri ktorých sa súčasne preberá plán strediska. Prakticky, vzhľadom na počet výstav sú tieto konferencie priemerne raz mesačne.

Pre budúcnosť stredisko uvažuje aj o vydávaní vlastného informačného bulletínu.

Dôležitou súčasťou práce strediska je práca s filmom. Filmotéka strediska obsahuje vyše 600 fabulárnych a dokumentárnych filmov všetkých dru-

hov (historické, politické, umělecké, športové, hudoobné a pod.) na 16 aj 35 mm pásmu. Ročne je v stredisku vyše 15 filmových premiérov a to filmy, ktoré zväčša neprihádzajú do poľskej filmovej siete. Okrem strediska premietajú sa filmy aj inde, najmä v škôlach a kultúrnych strediskách: veľmi je rozsiahla aj vypožičková služba.

Výhodnou a preto aj veľmi využívanou súčasťou práce strediska je organizovanie hudobných podujatí: hudba nepotrebuje tímčenka a preto je pre vzájomné poznávanie a zblížovanie najvhodnejšia. Či to je hudba vážna-klasická (Collegium di flauti, Linha singhers, Collegium flautidolce), alebo súčasná (Dvorákovo trio, klavirista Radoslav Kvapil, známy z Varšavskej jesene), ale najmä hudba zábavná (súbor Plavei — The Rangers Kamarádi táborových ohňov, súbor Pavla Lišku) nachádzajú bohaté uplatnenie po celej PLR. Pri koncertoch vážnej hudby treba zvlášť zdôrazniť spoluprácu strediska so SPAM-om, jeho predsedom Kazimierzom Wilkomirským a jeho riaditeľom mgr. Jadwigou Brzostowieckou, riaditeľom múzea vo Wilanowe p. Fijałkowským a jeho manželkou. Rovnakou nemožno pominiť spoluprácu s mestami Štetín, Olštiny, Krakov.

Prednášková služba strediska je mnohostranná — prednášky pre kruhy odborníkov i populárne sa striedajú: úzka spolupráca s Wyższou Szkołą Nauk Społecznych, FJN i s celým radom vojvodských a okresných miest PLR (Bydgoszcz, Toruň, Olštiny, Krakov, Lodž a iné), ako aj s Twarzystwem Wiedzy Powszechnej umožňuje preniknutie písaného i hovoreného slova do širokých kruhov poľskej verejnosti.

Jazykové kurzy, napriek blízkosti a zrozumitelnosti našich jazykov, sú čoraz viacej navštěvované a stredisko ich miení vybaviť modernými učebnými a audiovizuálnymi pomocníkmi.

Štredvý Škót

POMSTA

— Dnes nemôžem, — povedal som Nikolajevovi, keď sme sa ako vždy zastavili pri obchode s vinom, čaká ma žena.

— S tým sa to vždy začína, — uštipačne povedal Nikolaj. — Najprv sá človek odtrháva od kolektív... Podme chlapci, a on nech sa drží sukne!

No dobre, ale to ti teda nedarujem — pomysel som si.

Celý deň som snoval plán pomsty. Hned ráno som ho začal aj realizovať.

Náš okná sú presne oproti Nikolajevovým oknám. Rozhodol som sa, že budem čistiť zemiaky pri obloku tak, aby to videla jeho žena. Na tom istom mieste som si pral aj košľu. O chvíľu som tu prášil aj koberček...

Večer po práci som sa postavil pred dom s kyticou.

— Teraz už mám toho všetkého dosť! — vykrikoval starý Angus Mac Douglas a buchol päšlou do stola, zatiaľ čo zhromaždené blízšie a vzdialé príbuzenstvo na neho so strachom hľadalo. — Ustači tie otrepané škótske vtipy v štýle „V Aberdeene boli traja bratia, najstarší sa odsláhol do Ameriky a keď sa po dvadsiatich piatich rokoch vrátil do rodného domu, objali ho dva páni s dlhými bradami a opýtali sa ho, či náhodou neodniesol so sebou ich spoločný holiaci pristroj?“ Nie sú to hlúposti?

— Iste, ale čo môžeš urobiť proti vtipom, ktoré si berú na mušku škótsku sporivosť, milý dedo? — ozvala sa jedna z krásnych vnučiek.

— Musíme ukázať pravú podobu Škota, jeho schopnosť miňať peniaze tak ako príslušník hociktorého iného národa, o to pôjde!

— Dobre, ale ako to dokončíš?

— Budem fajčiť cigaru „havana“ a podpálím si ju pätlibrovou bankovku!

Ešte šťastie, že ded Angus nemal doma whisky, inak by ľuďom bolo treba deväť omráčených členov rodiny kriesiť. Tako stačila aj voda. Mladý Willie bol človek chladnokrvný, ale aj jemu sa roztriasol hlas, keď povedal:

— Zapálil si „havanu“ pätlibrovou bankovkou! Ale za tých pät libier by moja rodina prežila dva týždne a ešte by dačo aj ušetrila. Dedo, rozmysli si, čo chceš urobiť!

— Počkaj! — Starý Angus chcel ešte čosi povedať: — Vídam rozličné možnosti, ako sa dajú kryť výdavky môjho marnotratného činu. Predovšetkým návštěvníci budú musieť zaplatiť vstupné. Vari sa len vo Švédsku nájdú dve stovky ľudí, ktorí budú chcieť vidieť túto nevidanú senzáciu na vlastné oči a ktorí zaplatia za právo vstupu na toto podujatie po pol penny na človeka.

— Pol penny na človeka! To vyhralo Willie, ostatní príbuzní počúvali so zatajeným dychom.

— Ďalej: nás časopis Štredvý Škót, ved ho poznáte, náklad desaťtisíc výtlačkov, dva a pol milióna čitateľov, vari len zaplati tri libry za to, aby ako jediný časopis na svete mohol z tohto podujatia priniesť priamu reportáž. Po tretie: pretože pracujem pre blaho Škotska, dúfam, že mi vláda dá k dispozícii zadarmo jednu „havanu“.

— Zadarmo jednu „havanu“!

Aj najmladší člen rodiny Bert Mac Alistair sa musel neveriacky usmiať. Ale všetci príbuzní naďalej rozmýšľali. Čosi tu ešte nebolo v poriadku, čosi...

— A po štvrté, — uzavrel starý Angus, — vari si nemyslite, že na tento výstup použijem pravú pätlibrovú bankovku!

H. E. Brown

— Vaše meno a priezvisko? — spýtal sa muž v talári.

— Reginald Pedder — tíško odvetil žalobca a podchvíľou sa bojazlivozrivel na vysokú, chudú ženu s končitým nosom.

— Prečo sa chcete dať rozsobásiť? — spýtal sa sudca.

— Prečo? Prečo? Sputujem sa vás, pán sudca, či by ste vedeli žiť so ženou, ktorá hovorí bez prestania celých 48 hodín? Pozrite sa na mňa, pán sudca som troska, ruina, vrak a ona,

PRED SÚDOM

hoci má už 54 rokov, je svieža ako mladucha.

— Obžalovaná Mary Pedderová, čo môžete uviesť na svoju obhajobu?

— Z úst obžalovanej vyšli iba neartikulované zvuky.

— Počujete? — vrhol sudca na Peddera zúriavý pohľad, — chcete si z kráľovského súdu robiť dobrý deň?

Slávny súd! — vzpriamil sa Pedder, — ešte pred dvoma hodinami vyčrnila na mňa Niagaru nadávok.

— Máte na to svedkov?

Pedder smutne sklonil hlavu: Žiaľbohu nemám.

Obhajca údajnej jazyčnice odovzdal súdu lekárské svedectvo o tom, že jeho žena onemela pred tromi rokmi.

— To je podfuk! — skríkol Reginald Pedder.

— To isté urobila pred 15 rokmi, keď som sa s ňou chcel dať rozsobásiť po prvý raz, Pred súdom bola nemá, no len čo sme prišli domov, spustila na mňa celý živočichopis.

— To je lož! — zaraz vykrikla paní Pedderová. Nepovedala som ani slova. Len som mu vytala dve zauchá.

Nemožno povedať, že by bola moja žena prekvapená, to naozaj nemožno povedať. Bola taká zdesená, že mi ihneď navrhla zmerať si teplotu.

Zato Nikolajevova žena... Ja som však vedel, čo robím. Na nasledujúci deň som spestril svoj program. Aby ma videla Nikolajevova žena, vždy som pracoval na tej istej okennej doske.

Po tejto udalosti som sa stretol s Nikolajevom v závode, no tentokrát ma nepozdravil.

Celý týždeň jeho prekrásna polovička bola svedkom mojich domáčich výkonov. A on... Vyhrájal sa, že vzbúri proti mne celú mužskú verejnosc.

— Nikto nemá právo narušovať pokoj rodiny! — kriačal.

V nedeľu sme zbadali, ako

z okna oproti nám letia mužské šaty. A o chvíľu na to vybehol z domu aj Nikolaj s kufrom v ruke... Ponáhal sa na stanicu. No i tak sa skoro vrátil. V ten istý večer sme ho videli... v zástere.

O niekoľko dní, keď sme sa vrácali z práce, nadhodil som Nikolajevovi:

— Vypijeme si po pohárik?

— Čo ty, — povedal nasredene, — ale my dnes budeeme upratovať, nijako nemôžem...

— To je vždy tak, — podočkol som, — zo začiatku sa človek odtrháva od kolektív...

Domov som sa vrátil v čudnej nálade. Žena ma privítala milým úsmievom, no pritom nezabudla podotknúť:

— A kde sú kvety?

— Zabudol som, — čestne som sa priznal.

Na nasledujúci večer bola nemilo prekvapená, keď zistila, že zemiaky ešte nie sú očistené.

— Zdá sa, — pripomerala mi, že nie je tomu ani tak dávno, čo si mi pomáhal pri varení...

— A čo si si myslela, že sa budem len tým zaoberať? — prudko som vybuchol.

Z nášho okna najprv vyletel moje ponožky, potom klobúk. Na druhý deň žena odcestovala k matke. Okamžite som kúpil kvety a vybral sa za ňou. Kyticu hodila na zem. Predložil som jej bonbonieru. Pohrdavo sa odvrátila. Kľakol som na kolenná. Nereagovala. Vtedy som využil môj posledný tromf: zobliekol som si plášť, a ona na mňa zbadala zásteru...

Hned sme sa vrátili domov.

KULTÚRNEHO STREDISKA

Dôležitou súčasťou činnosti strediska sú výstavy a to ako umelecké, tak aj obchodné, kultúrno-propagačné a iné. Významné umelci ČSSR sa často predstavujú poľskej verejnosti a ich výstavy sa tesať pozornosti publika.

Nie v poslednom rade čo do významu je obchodná služba, zaoberajúca sa predajom českého skla a bižuterie, gramofónových platní, knížiek, výrobkov ľudovej umeleckej tvorivosti a stereogramofónov. O všetky výrobky je záujem a nespokojnosť sa prejavuje hlavne pre občasné nedostatok požadovaných druhov tovarov.

Všetky uvedené spôsoby činnosti vykonáva stredisko jednak jednotlive, ale čoraz viac komplexne, spájajúc jednotlivé akcie vo forme „stretnutí s čs. kultúrou“, alebo „Dni kultúry ČSSR“, prípadne aj „Dni ČSSR“. Takéto podujatia znásobujú význam a účinnosť jednotlivých akcií, pútajú na seba podstatne väčší záujem a zblížujú čs. kultúru v tom najsirovom poňati poľskej verejnosti, lebo sú navyše viac pretekane osobnými kontaktami s československými predstaviteľmi kultúrneho života.

Takéto súborné podujatia robí stredisko už tradične v Štredine, Olštynie, Lubíne — tu aj s ostatnými strediskami kultúry socialistických krajín ako spoločnú akciu v Novom Sáči. V tomto roku sme ich začali robiť v rade ďalších poľských miest, ako Szamotuly, Oława, Tarnobrzeg, Toruń, Lublin, Raciborž. Veľmi si vážime dni kultúry v Bydgoszczi, lebo tu sme ich robili na Vysokej škole z iniciatívy študentov. Je pre nás zvlášť milé robiť s mládežou, lebo v nej nutne všetci vidíme našu budúcnosť.

Dobre sa rozvíja spolupráca s kultúrnymi strediskami socialistických krajín, sovietskym, nemeckým, bulharským a maďarským, s ktorími robíme spoločné podujatia — v min. roku to boli oslá-

vy G. Dimitrova, spoločný koncert zábavnej hudby v decembri.

Ulohou strediska je pôsobiť medzi poľskou verejnosťou a to bez ohľadu na národnostné rozdiely: sme preto očotní a schopní v prvom rade českéj a slovenskej menšine v PER poskytnúť v rámci spolupráce zvlášť s KSČS v PER naše programy, filmy a knihy.

NIEKTORÉ VÝZNACNÉ AKCIE STREDISKA V ROKU 1972

Stredisko usporiadalo dve veľmi úspešné výstavy kníh: výstavu kníh z medzinárodných knižných trhov, na ktoré sa podieľali najvýznamnejšie čs. vydavateľstvá a súbornú výstavu 18 slovenských vydavateľstiev poriadanú spoločne slovenským podnikom Slovart a strediskom.

Zvlášť úspešná bola v tomto roku najmä práca s filmom, pretože súme mohli uskutočniť viac než 18 premiérov a jedno stretnutie s českým režisérom Františkom Filipom, tvorcami seriálov Traja chlapí v chalupe, F. L. Véku, Manželstva z rozumu a filmu Utrenie mladého Boháčka. Úmerne sa rozrástla aj výpožičková služba a zaviedli sme premietanie filmov v pôvodnej verzií českej a slovenskej, najmä pre bohemistov a slovakistov, účastníkov jazykových kurzov pri stredisku a iných zamestnacov a priateľov českého a slovenského jazyka.

Z oblasti vážnej hudby treba zvlášť spomenúť výstavu kníh medzinárodných knižných trhov, na ktoré sa podieľali najmä čs. vydavateľstvá a súbornú výstavu 18 slovenských vydavateľstiev poriadanú spoločne slovenským podnikom Slovart a strediskom.

Z hudby zábavnej treba spomenúť rad diskoték, usporiadaných strediskom, ktoré poskytli záujemcom prehľad o najnovších českých a slovenských nahrávkach. Súčasne, vďaka spolupráci s klubom „Zacisze“ vo Varšave a jeho programovým vedúcim Januszom Sigismundom, sme urobili prípravu pre stálu československú diskotéku vo Varšave, ktorá by podľa potrieb poskytla aj mimo hľavného mesta. Trvalé styky sme nadzviazali so súborom Jolanty Marciniakovej, ktorá má vo svojom repertoári čoraz viac Českých a slovenských pesničiek.

Zvlášť treba spomenúť ľudové súbory, ktoré sú v PER veľmi populárne; v stredisku účinkovala gajdošská skupina z Domažlic, ktorú si nahral a vysielal aj Poľský rozhlas; bola u nás aj folkloristická skupina Javorinská, ktorá spestila svojím vystúpením Dni čs. kultúry v Olomouci.

Cez prázdniny sme robili veľa podujatí s mládežou; veľmi sa pritom osvedčil český gitarista František Matza, ktorý niečo hrával a spieval ale viedol aj pútavé rozhovory o Československu.

V oblasti prednáškovej činnosti sme rozšírili spoluprácu s poskými institúciami, z ktorých najmä PAN (prof. Dr. Slizinský), Varšavská univerzita (prof. Dr. Magnuszewski) robia so strediskom veľa akcií, najmä na úseku literárnom. Z ČSSR navštívili stredisko spisovateľ Jozef Rybák, Nina Bonhardová, Ján Pilaf, ktorí hovorili nielen o svojej tvoreb, ale aj o českéj literatúre príťomnosti a minulosť. Okrem toho bol tu rad literárnych vedcov, z ktorých treba spomenúť najmä Dr. Cyrilu Krausom, doc. Dr. Stefana Drugu a doc. Pavla Bartošu. Ostatná prednášková činnosť mala široký rozsah: životné prostredie a jeho ochranu, Deň čs. armády, Československé safari, turistika a kúpele v ČSSR, politické, poľnohospodárske, ekonomické a historické prednášky k rôznym príležitosťiam.

Z výstav boli najúspešnejšie akvarely Lva Simáka, grafika Vojtecha Sedláčka, keramiku Jiřího Kemra. Rôzne výročia (Lidice, Preteky mieru) poskytli príležitosť oboznámiť výstavami poľskú verejnosť s týmito udalosťami. Aj ostatné výstavy — Učebné pomôcky, výstava kartografie, čs. poľovníctvo ako aj obchodné výstavy malí úspech.

Ak sme vyšie spomenuli konanie komplexných akcií typu dňa čs. kultúry, treba povedať, že v roku 1972 sme uskutočnili celkom 14 v rôznych krajských i okresných mestách PER. Rovnako si však cenné aj stále sa rozrastajúci spoluprácu s rôznymi poľskými inštitúciami, najmä TWP, s ktorou sme uzavreli dohodu o spolupráci a s časopisom Perspektwy s ktorým sme urobili (aj za účasti CAF a CSTK) úspešnú súťaž, na ktorej sa podieľali čitateľia prakticky zo všetkých svedomostí.

Kiež práca strediska, tak vrelo prijímaná poľskou verejnosťou tiež prispeje k tomu, aby československo-poľské vzťahy a spolupráca boli aj ďalej také úprimné a pomáhali pri budovaní našej spoľahlnej socialistickej budúcnosti.

RENEŠANČNÉ TOPOLČIANKY

Na severnom okraji Podunajskej nížiny, v údoli rieky Žitava, nedaleko Zlatých Moraviec nachádza sa ponorený do zelene nádherného parku renesančný kaštieľ Topolčianky s klasickým priečelím, jeden z architektonických skvostov Slovenska, vyhľasený za národnú kultúrnu pamiatku.

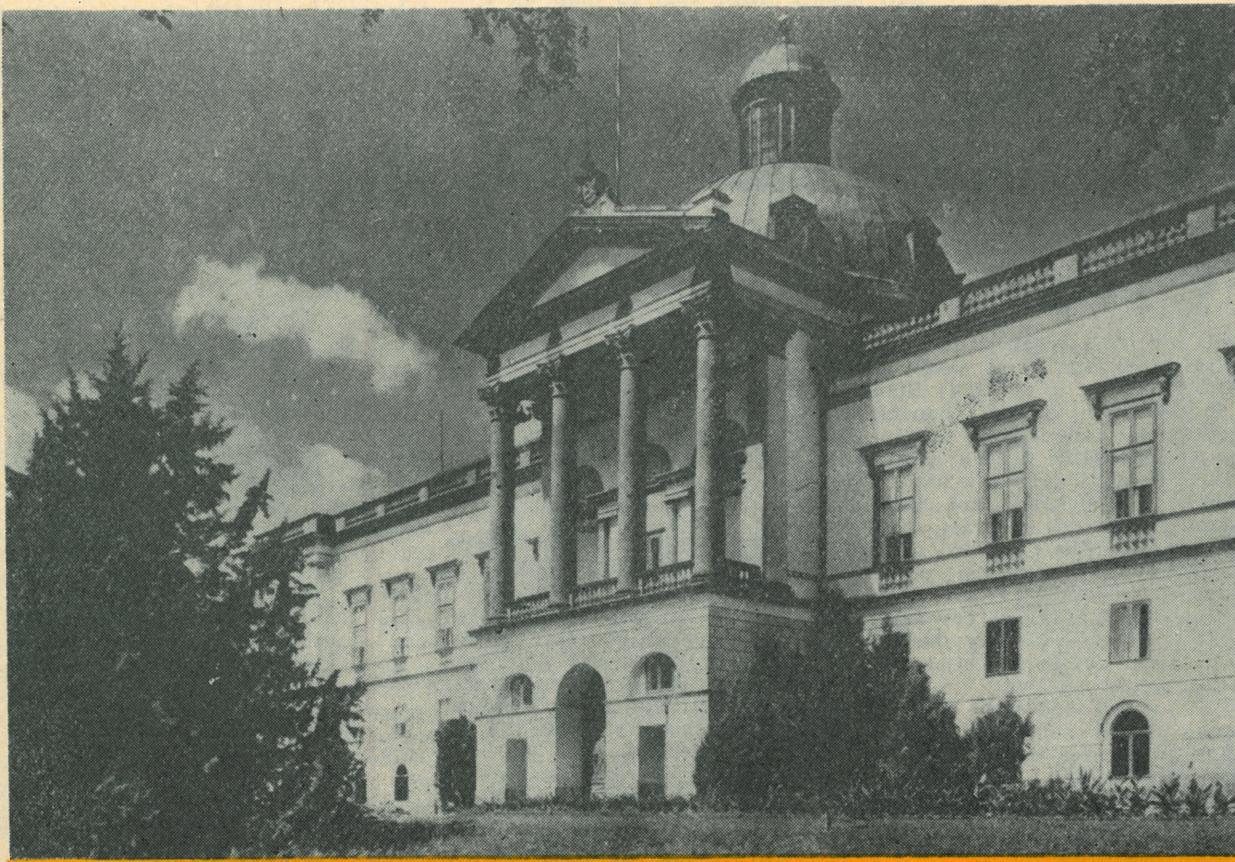
Bol dielom minulých storočí a rôzne doby zanechali na ňom svoje znaky. Pôvodne neskorogotický z 15. storočia, slúžil ako vodný zámok a patril medzi hraničné opevnenia. V období tureckého nebezpečenstva bol roku 1616 opevnený palisádmami a obkolesený vodou. Za tureckých vojen plnil dôležitú úlohu, najmä v 16. a 17. storočí, keď sa tu schádzali župné kongregácie.

Dnes kaštieľ v Topolčiankach sa skladá z dvoch impozantných, architektonicky odlišných častí. Zo

staršej renesančnej, ktorá tvorí dnešné tri zadné krídla s veľkolepým arkádovým nádvorím a peknými loggiami postavené na mieste niekdajšej neskorogotickej stavby. Druhú výrazne architektonickú samostatnú časť kaštela tvorí jeho empirický, čiastočne barokizovaný frontón s monumentálne riešeným priečelím a stĺpovým portikom, nad ktorým dominuje majestátна kupola. Frontón bol pristavaný roku 1830 na mieste zburaného renesančného krídla. Z najstarších neskorogotických, respektive renaresančných stavieb kaštela z 15. a 16. storočia sa zachovalo iba málo pamiatok. Sú to najmä zvyšky pôvodného opevnenia s dvoma nároznými baštami a padací most. Pri úprave kaštela roku 1686, v jednej z ďalších bášt zriaďili kaplnku Karmelskej P. Márie, v ktorej z pô-

vodného zariadenia sa zachoval veľký ranobarokový obraz Alžbety Bánffyovej-Rákocziovej na marach od neznámeho domáceho majstra. Nad hlavným vchodom do kaštela zostal tiež erb a letopočet vzťahujúci sa na prestavbu roku 1662. Dalšie storočia priniesli už málo zmien.

Vo svojich stáročných dejinách topolčiansky kaštieľ mal rôznych majiteľov. Dlhé roky bol aj letným sídlom prezidentov čs. republiky. Roku 1949 rozhodnutím prezidenta K. Gottwalda, kaštieľ odovzdali Slovenskej odborovej rade, ktorá v komnatách jeho renesančnej časti, po patričnej účelnej prestavbe, zriadila rekreačné stredisko pre pracujúcich. V predných miestnostiach kaštela je nábytkové múzeum s interiérovým zariadením z 15. až 19. storočia. Okrem nábytku pozornosť si

Kaštieľ v Topolčiankach. Vpredu klasický frontón v ktorom je inštalované interiérové múzeum s expozíciami z 15. až 19. storočia.

Knižnica s mnohými cennými zväzkami.

O úspešných špiónoch obou svetových váleč se už popsal hodně papíru a natočily kilometry filmu. Byl vúbec niejaký neúspešný špion? Britský plukovník Vernon Hinchley má ve svých pamětech z první světové války jednoho takového anti-hrdinu. Je jím německý špion Karl Lody. Ale i tento příběh má svého kladného hrdinu — a jím je třeba začít:

Bylo to několik měsíců před rozhodující bitvou počáteční fáze první světové války. Na malém

SPIÓN, KTERÝ PROHRÁL BITVU NA MARNÉ

nádraží v jižní Anglii se starý nosič zadíval na transport pro něho exoticky vypadajících vojáků, kterým rozuměl každé páté slovo — šlo o skotskou jednotku, jejíž vlak stál, protože trat byla přepravná. „Odkud jste, hoši?“, zeptal se děda. „Z Rossshire“, odpověděl úsečně svou skotskou angličtinou jeden z vojáků. Jméno skotského hrabství znělo z jeho úst jako anglické Rošsia-Rusko a tak nadšený děda večer v hospodě vykládal, že spojenecká fronta, ohrožovaná dalším německým útokem, bude co nejdříve posílena ruskými kontingenty. Během několika dnů se kachna nádražního nosiče rozletěla po celé Anglii a nakonec se dostala na stůl generála von Moltkeho, který právě připravoval rozhodující úder proti francouzsko-anglickým pozicím na řece Marně s cílem prolomit frontu a obsadit Paříž. Přesun ruských jednotek by mohl tyto plány zkomplicovat a tak německá špiónáž dostala za úkol zjistit faktu.

Ve Skotsku působil jako německý špion ctižádostivý Karl Lody, bývalý poručík válečné „mariny“, který hovořil plynne anglicky s americkým přízvukem. Zprávy posílal na krycí adresu Adolf Burchard ve Stockholmu ve Švédsku.

Úředníkovi na poště v Edinburghu se však stala přílišná horlivost amerického turisty přece jen podezřelou a upozornil na ni místní oddělení Intelligence Service. Ta si v Londýně prověřila stockholmskou adresu a dostala promptní odpověď: „Je to švédská krycí adresa německé výzvědné služby.“

Americký „turista“ byl proto postaven pod nenápadný dozor a jeho korespondence byla posilána k desifrování do Londýna. Mezitím se i Karl Lody doslechl o údajných ruských posilách ve Skotsku. Jednoho dne na stanici Waverley viděl velký transport se zataženými okny! Lodyho nenapadlo, že by vojáci ve vagónech mohli ve dne spát a okamžitě si zatažená okna vyložil po svém: Rusové!.. Pak slyšel u holíče, že na nádraží překládali zásilkou kožichů. To ho jen utvrdilo. Ve své nedočkovosti posal na stockholmskou adresu Adolfa Burcharda dopis: „Prosím okamžitě informovat Berlín, že 5. září projelo Edinburghem velké množství Rusů a jsou právě na cestě do Francie. Je to asi 60 000 lidí. Byl jsem na stanici a viděl jsem vlaky, projíždějící velkou rychlosťí a se zataženými okny. Místo vydění: Aberdeen.“

Lody spolhal na náhodu a dopis nezašifroval; britská tajná služba dopis zadržela, pořídila kopii — a odevzdala jej zpět na poštu. A tak se alarmující hlášení o ruských posilách pro západní frontu dostalo ke generálu von Moltkemu, který připravoval rozhodující ofenzívou na řece Marně. Současně se vydolila ve belgickém Ostende brigáda britské námořní pěchoty. V této části Belgie žádné německé jednotky nebyly — výsadek měl donutit německé velení, aby proti němu nasadilo alespoň malou část rezerv, připravených pro nadcházející útok na Marně. Plán se zdařil: von Moltke viděl ve výsadku u Ostende — díky zprávě Karla Lodyho — připravu k vylodení ruských jednotek a tak tam spěšně poslal celé dvě divize, které pak chybely na Marně.

★

„V roce 1937,“ píše plukovník Hinchley ve svých pamětech, „jsem měl příležitost zúčastnit se vel-

kých manévrů wehrmachtu. Při večeři jsme s Němcemi diskutovali o bitvě na Marně, kterou Německo prohrálo, a jeden z vysokých důstojníků wehrmachtu dosud soptil hněvem na nešťastného Lodyho, že svým ukvapeným hlášením do Stockholmu zmatil Moltkeho, což vedlo k oslabení hlavních německých sil...“

Kdepak Lody, říkal jsem si v duchu, všecko přece začal ten děda na jihoanglickém nádraží, který jako první pustil do oběhu pověst o ruských posilách ve Skotsku...“

Dlho sme sa vyberali ku Kovalským, nakoniec som na sviatky kúpila kvety a boli také drahé, akoby páchli šmelinou. Obliekla som sa, muž sa oholil, dávala som si klobúk a vo chvíli, keď som siahla po plášti, zazvonil pri dverách zvonček.

— Kto to práve teraz? — zahndral muž a ſiel otvoril. Na prahu stál Paptašinský, usmiaty, s kvečmi v ruke. Prišla na nás nevoľnosť.

— Čo to za hosťa! Nech sa páči, nech sa páči!

— zvolali sme radostne.

— Konečne som sa vybral, — oznámil triumfálne Paptašinský a dal mi kvety. — Ale čo to, vy ste v klobúčiku? Určite niekde idete.

— Ale... nie je to nič súræ, len sa zložte, nech sa páči, taký milý host, — hovoril môj muž, zdierajúce zlostne z Paptašinského plášťa.

— Nie, nie, — robil drahoto Paptašinský a vošiel do izby, — to ja už pridem radšej inokedy.

— Ale kdežet! — zvolala som. — Nedovolíme, aby ste odišli.

— Nuž, keď tak, chvíľu zostanem, — dal sa nahovorit, — ale kvôli mne sa neuštvajte, ja naozaj len na chvíliku. Dokonca si ani nesadnem, — povadal a posadil sa.

— Ale čaju sa napijete?

— Nepýtaj sa toľko, ale prines čaj. Chorého sa zátyjú, — zavtipkoval v zúfalstve môj muž. Zložila som si klobúk a odišla som do kuchyne.

zaslúži množstvo umeleckých predmetov, najmä keramika a obrazy, tepané kovové výrobky a zbrane vykladané drahokamami. Cenné sú i epigrafické malby na stenách salónov a okrúhlej reprezentačnej sály. Exponát intrírového zaviedenia a ozdobných predmetov sú rozmiestnené v miestnostiach múzea podľa historických vývojových období. Múzeum obohacujú zberky archeologických nálezov z praveku Topolčianok a ich okolia. K najzaujímavejším patria cenné nálezy keramiky a predmetov spred asi 2500 rokov pred n.l., pohrebská z doby lužickej kultúry (1000-900 r.p.n.l.) z doby hallštatskej, laténskej a rímskej. Svedčia o tu najšom pradávnom a pomerne bohatom osídlení aj v mladších dobách. Najstaršia písomná správa o dedinke Topolčianky, v ktorej sa nachádza kaštieľ, pochádza z r. 1293.

Z najnovších pamiatok, svedectvom hrdinského obdobia Topolčianok je pomnik padlých v prvej a druhej svetovej vojne. Na podstavci súsošie: Slovák v národnom kroji trhá púta neslobody, žena s dieťaťom a matka podopierajúca raneného syna vojaka. Z pamätných dní SNP, keď v decembri r. 1944 slovenskí partizáni znemožnili hitlerovcom odvieziť cenné zariadenie interiéru kaštieľa, zachovala sa aj lipa, na ktorej boli obesení dvaja partizáni, Francúz a Holandčan.

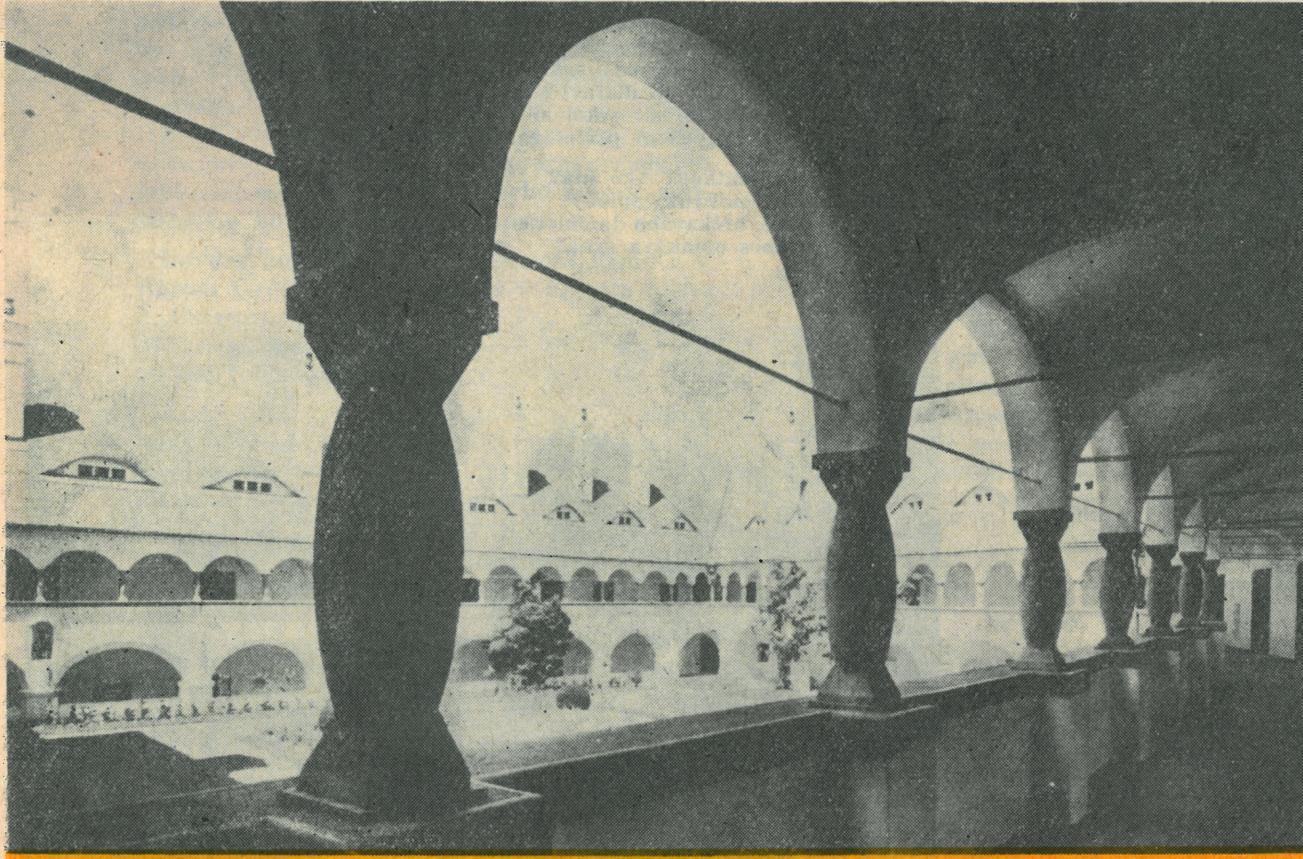
Okolo kaštieľa v Topolčiankach sa rozprestiera 14-hektárový park založený v minulom storočí, ktorý vyniká bohatstvom cudzokrajných stromov a exotických rastlín v oranžérii. V jeho areáli je chýrny žrebčinec známy chovom koní, predovšetkým lipicanov, arabov a anglických plonokrvníkov, ktorých aukcie každý rok privábia záujemcov z

domova a cudziny. Na sever od Topolčianok park je spojený s rozsiahlym lesom zaobravujúcim plochu vyše 10 000 ha, ktorý patrí medzi význačnejšie polovinčiske revíry v Európe.

V nedalekom okoli, asi poldruha kilometra za Topolčiankami, sa nachádzajú zaujímavé zrúcaniny pôvodne gotického hradu Hrušov. Údajne bol postavený v 13. storočí a hral významnú úlohu v tureckých vojnách. V listinách prvý raz sa spomína r. 1253 a potom 1293. Ako máloktoj hrad na Slovensku často menil majiteľov. Bol sídlom šachtických rodov, kastelánov, župánov a kráľovským majetkom. Patril istý čas aj pánom Topolčianok. Bol dobývaný, predávaný a viedli sa oň neraz kráľovské súdy. Od 16. storočia patril topolčianskemu panstvu a s ním znášal svoj osud, kým po potlačení rákocziovského povstania ho nezníčili li r. 1708 cisárské vojská. Z hradných murov, z ktorých sa kedysi ozývalo výstražné volanie stráži a kde často bolo počúť rinčanie zbraní, ostali len zrúcaniny.

Za povšimnutie stojí aj topolčianske vinohradníctvo, ktoré už v minulom storočí preslávilo tu najšie ušľachtile vino. Nie som znalcom, ale môžete mi veriť, že stalo za to, aby navštívili topolčianske vinárske pivnice a ochutnať pohárik vína, na ktorý ma kedysi pozvali súdruhovia z poľnohospodárskeho vydavateľstva v Bratislave. Tak teda keď budete mať príležitosť a voľnú chvíľu na cestu okolo Topolčianok, nezabudnite sa tu zasťaviť.

Adam Adamec
Snímky: H. Hialová, V. Košťai a archív

Renesančné nádvorie kaštieľa s arkádami. Dnes rekreačné stredisko.

Vedela som, že keď podám čaj, bude situácia povážlivá. Čaj si treba odsiedieť ako fažký priestupok. Nepohostil ho som nemohla a hosťa treba nukať, akoby niekoľko dní nič nemal v ústach. Vošla som s čajom vo chvíli, keď môj muž s horkým úsmievom hovoril:

— Ale kdeže, verte mi, neprekážate, naopak...

— Nemuseli ste si kvôli mne robiť starosti, ba ani nebudem piť čaj, — povedal Paptašinský a začal piť.

Udychčani zazvonili sme u Kováskych. Obaja stáli práve v predizbe v pláštoch.

— Ááá, koho to bohovia nesú, — potešili sa, keď nás zbadali.

— Ale niekde ste sa vybrali, azda prekážame, — povedala som a dala som Kováskej kvety.

— Nič súrne, takí milí hostia, to radšej zosta-neme doma, — hovorili raz jeden, raz druhý.

— Nerobte drahoty, to my už prídeme radšej druhý raz...

— Ani reži o tom! Nepustíme vás, zoblečte sa.

Z PRIATEĽSKÉHO ŽIVOTA

Pochválil čaj, opýtal sa, čo je u nás nové a záčal rozhovor na tému tohoročných klimatických prekvapení.

— Vlastne, v januári jar a v marci zima, — zabával ho muž a kvety pre Kováských vädli v papieri.

Paptašinský vypil čaj, ale zostávala ešte epidémia chrípky. Poinformovali sme sa sa navzájom, že nenie človeka, ktorý by ju nedostal a že najskôr ju možno chýti vo väčších spoločnostiach. Náhle Paptašinský vstal a povedal rozhodne:

— No už idem! Nezdržiavaťte sa, predsa viem, že prekážam.

— Ale veď sa tak neponáhajte, — dohováral moj muž.

— Tak sa milo rozprávame, — dodala som s odporm.

— Ej, to nie je dobre tak násilne zdržiavať, — usmial sa dobrosrdečne Paptašinský a sadol si späť.

Vyfajčil cigaretu, zveril sa nám, že „Lotníky“ sa zhošili a „Mocne“ sú preňo silné a odišiel.

Hodili sme na seba pláste a vzájomne sa strkájuc sme vybehli z domu.

Nedalo sa nič robiť, zobliekli sme pláste a vošli do izby. Na stole ležali akési kvety zabalené do papiera.

— Chceli ste ísť niekde na návštavu, prosím, neuňuvajte sa, — skúšili sme nesmelo, ale Kováská nás usadila k stolu.

— Pohárik čaju? — povedala a vybehla do kuchyne.

— Naozaj sme len na chvíľu, d'akujeme za čaj, — zavolał môj muž.

— O panstvo pohýda? — žartoval Kováski, — nepustíme vás bez čaju.

Po čaji, samozrejme, sme nemohli hneď odísť. Rozprávalo sa dokonca celkom milo, ale po pol hodine, i naprieck srdečným protestom hostiteľov, sme sa rozlúčili a odišli sme.

Ako sme čakali na električku, videli sme Kováskich nadávajúc utekať k taxíku.

Stefania Grodzieńska
preložil: Peter Rudolf

IDE V ŠÍRĘ UDÁLOSTI

JANUÁR — LEDEN

- 31.XII.1943 (I.I.1944) — na podniet Polské dělnické strany (PPR) a za spoluúčasti organizací a skupin levicových socialistov, lidovců a demokratů vznikla Zemská národní rada (KRN) a Lidová armáda (AL).
- 1.I.1823 — narodil se Sándor Petőfi, vynikající maďarský revoluční básník (zem. 1849).
- 1.I.1858 — ve Velkém divadle ve Varšavě se konalo první provedení Moniuszkové opery Halka, jejíž libretu napsal Włodzimierz Wolski.
- 1.I.1945 — v SSSR vznikla 1. čs. letecká divize.
- 1.I.1959 — na Kubě vznikla revoluce. Státní svátek Kubánské republiky.
- 1.I.1969 — vyhlášení Slovenské socialistické republiky — ČSSR se stala federativním státem.
- 3.I.1795 — III. dělení Polska.
- 3.I.1923 — zemřel Jaroslav Hašek, světoznámý český spisovatel, autor knihy Osudy dobrého vojáka Svejká (nar. 18.XII.1882).
- 3.I.1928 — zemřel Samuel Zoch, slovenský národní buditel, první slovenský župan v Bratislavě (mar. 18.XII.1882).
- 4.I.1223 — ve Věličce u Krakova byla objevena bohatá ložiska soli.
- 4.I.1643 — narodil se Isaac Newton, vynikající anglický fyzik a matematik (zem. 1727).
- 4.I.1948 — Barma se stala federativní republikou (Barmský svaz).
- 5.I.1942 — ve Varšavě byla založena Polská dělnická strana (PPR), schválen její program a prozatímní UV, v jehož čele stál Marceli Nowotko.
- 5.I.1878 — Sofií svrhla turecké jařmo.
- 5.I.1942 — v Jefremově vznikla 2. čs. paradesantní brigáda v SSSR.
- 6.I.1918 — byla založena Komunistická strana Argentíny.
- 6.I.1930 — byla založena Vietnamská strana pracujících.
- 8.I.1878 — zemřel Nikolaj A. Někrasov, významný ruský básník, revoluční demokrat (nar. 10.XII.1821).
- 8.I.1971 — politické byro UV PSDS prialo usnesení o stabilizaci cen základných potravin v nejbližších dvoch letech (nyní prodloužené na další rok).
- 9.I.1918 — v Krakově byla založena Akademie krásných umění.
- 10.I.1883 — narodil se Alexej N. Tolstoj, významný ruský a sovětský spisovatel (zem. 23.II.1945).
- 12.I.1856 — zemřel Ludovít Stúr, slovenský národní buditel a politik, spisovatel a filosof, iniciátor uzákonění spisovného slovenština (nar. 29.X.1815).
- 12.I.1928 — zemřel Rudolf Těsnohlídek, český spisovatel (nar. 7.VI.1822).
- 12.I.1945 — Sovětská armáda a Polské vojsko zahájily ofenzívnu v oblasti Visly.
- 15.I.1783 — narodil se Daniel Kmet, slovenský hvězdář, pedagog a publicista (zem. 20.VII.1825).
- 15.I.1813 — zemřel Anton Bernolák, slovenský osvícenský buditel, jazykovědec, kodifikátor prvního spisovného slovenského jazyka (nar. 3.X.1762).
- 15.I.1918 — narodil se Gamál Abdan Násir, prezident Sjednocené arabskej republiky, nositeľ Leninovy ceny (zem. 28.IX.1970).
- 15.I.1943 — zvláštní skupina Lidové gardy (GL) úspěšně přepadla Veřejnou pojišťovnu ve Varšavě a ukoristila 500 000 zlatých.
- 15.I.1970 — vojenskou kapitulací v Lagosu se skončila občanská válka v Nigérii, která vypukla 7.VII. 1967 následkem secese východní oblasti a prohlášením Biafy republikou.
- 16.I.1971 — první tajemník UV PSDS E. Gierek a předseda vlády P. Jaroszewicz navštívili CSSR.
- 17.I.1945 — jednotky dvou sovětských armád I. běloruské fronty a oddíly 1. armády Polského vojska, jimž velel gen. P. Poplawski, osvobodily Varšavu.
- 17.-25.I.1971 — ugandská armáda svrhla presidenta Miltona Oboteho. Vlády se ujal gen. Idi Amin.
- 18.I.1918 — na celém území někdejšího rakouskouherského státu byla zahájena generální stávka.
- 19.I.1945 — první vojenská přehlídka lidového Polského vojska v osvobozené Varšavě.
- 20.I.1793 — v Chyžném na Orave se narodil Tomáš Červen, slovenský národní buditel, banskobystričtí kňaževci hodnostář (zem. 27.IV.1876).
- 20.I.1971 — na setkání vedení PSDS s význačnými zástupci uměleckých kruhů bylo rozhodnuto o výstavbě královského zámku ve Varšavě.
- 21.I.1924 — zemřel Vladimír Iljič Lenin, vůdce světového proletariátu, zakladatel prvního socialistického státu, tvůrce leninismu (nar. 22.IV.1870).
- 21.I.1942 — Sovětská armáda vítězně ukončila protiofenzívnu u Moskvy.
- 22.I.1788 — narodil se George Gordon Byron, největší anglický romantický básník (zem. 19.IV.1824).
- 22.I.1863 — v Polsku vypuklo lednové povstání.
- 22.I.1905-VII.1907 — revoluce z Rusku, jejímž počátkem byla petrohradská „krvavá neděle“.
- 23.I.1783 — narodil se F. de Stendhal, vl. jm. Henri Beyle, významný francouzský realistický spisovatel (zem. 22.III.1842).
- 23.I.1793 — druhé dělení Polska.
- 23.I.1945 — sovětská vojska překročila Odru.
- 24.I.1803 — narodil se v Slaném Karel Vinařický, český národní buditel a spisovatel (zem. 3.II.1869).
- 24.I.1949 — byla založena Rada vzájemné hospodářské pomoci.
- 25.I.1638 — narodil se Juro Jánosík, legendárni slovenský lidový hrdina (popraven 18.III.1713).
- 25.I.1913 — narodil se Witold Lutosławski, vynikající současný polský hudební skladatel.
- 27.I.1905 — v Polském království vypukla všeobecná stávka, počátkem revoluce 1905-1907.
- 27.I.1943 — v Buzuluku příslahal 1. čs. samostatný prapor v SSSR.
- 27.I.1944 — Sovětská armáda osvobodila Leningrad, konec blokády.
- 27.I.1945 — osvobození koncentračního tábora v Osvětimi.
- 28.I.1523 — narodil se Jan Blahoslav, českobratrský bisкуп, významný kulturní činitel a jazykovědec (zem. 24.XI.1571).
- 28.I.1918 — Rada lidových komisařů vydala dekret o utvoření dělnicko-rolnické Rady armády.
- 29.I.1918 — Vypuklo ozbrojené povstání pracujících v Kyjevě.
- 29.I.1943 — byla založena revoluční organizace polské mládeže „Związek Walki Młodych“.
- 29.I.1945 — 1. armáda Polského vojska zahájila boj o prolomení pomořanské obranné linie.
- 30.I.1018 — Boleslav Chrabrý uzavřel v Budějovicích mír po vítězství nad německým císařem Jindřichem II. z Buzuluku odešel na frontu k Sokolovu (jižně od Charkova) 1. čs. samostatný prapor v SSSR, jemuž velel L. Svoboda.
- 30.I.1943 — U Stalingradu kapitulovala 6. německá armáda.
- 30.I.1948 — v Dillí byl zavražden Mahátma Gándhí, vůdce národněsvobozeneckeho boje národů Indie (nar. 2.X.1869).
- 30.I.1971 — vedení strany povolalo Výbor expertů pro seštevání zprávy o osvětě v Polsku.
- 31.I.1918 — III. všeobecný sjezd Sovětu schválil Deklaraci práv pracujících a vykorišťovaného lidu. Vznik Ruské SSR.
- 31.I.1943 — v Krasnodoru byl hitlerovci zavražden Oleg Koševov a další členové protifašistické organizace Mladá garda.

17. januára 1945 Červená armáda a I. armáda PV osloboďovali Varšavu — hlavné mesto Poľska. Celý národ je hlboko vďačný tým, ktorí nešetrili krv a námahu preto, aby sa mohlo opäť oznámiť svetu: VARŠAVA SLOBODNÁ! Každý rok, hoci uplynulo už veľa času, vzdávame hold hrdinským sovietskym a poľským vojakom, ktorí položili svoje životy v boji za oslobodenie Varšavy.

**REKONSTRUOVANÉ
VEL'KÉ DIVADLO
VO VARŠAVE, KTORÉ
VO FEBRUÁRI 1973
BUDE OSLAVOVAT**

140. VÝROČIE

SVOJEJ EXISTENCIE

**WŁADYSŁAW
BRONIEWSKI**

Znasz ty Warszawy oblicze,
jej nieśmiertelne piękno,
gdy, zdawało się, serce jej pękło,
a ono świeciło zniczem
woli, nadziei, męstwa,
nieśmiertelnego czynu?
Oto ona — posąg zwycięstwa...
Urąga własnym ruinom...

DIVADLO ZNIČENÉ

Z JAVORINSKÝCH POVIEDOK

Héj, široko-daleko nebolo takého
pijáca, ako nebožtík Jonek spod
Kýčery!

Nebol on ináč zlým človekom,
nie, to naozaj nemožno o ňom po-
vedať. Ani muchu nezabil, priečny
tiež nebola. Ani detváky zbytočne
nedrvil, ba, na môj hrienu — ani
len vlastnú ženu pásťou nečiahol,
iba ak ona na neho, no a potom
bol už za čas zelený aj modrý...
Slovom, nič zlého nerobil, len —
pil. No a piť vedel, naozaj, ako tá
dúha.

Každý od boha deň, len čo svitlo,
zviechal sa Jonek na tenkých nôž-
kach z posteľe a celý strapatý vy-
tratil sa potichučky na dvor. Boja-
zivo sa poobzeral, či ho daktó ne-
vidí, a — pod ho pod dások! Tam
zo štôsov narúbaných a pouklada-
ných svrčinových polien vybral po
pamäti — na prvý šup — jedno,
strčil ruku do škáry a vytiahol
flašku... Potom sa náhľivo prežeh-
nal — veď i pálenka je boží dar,
prižmurił od rozkoše obe oči a glg,
glg, glg, glg... Vyžral zo dva deci
drngulice, alebo smrdliaku, podla-
toho čo práve vo flaške mal, po-
tom si odkašľal a odpíul. Nato sa
opäť opatrne poobzeral, či ho daktó
pri týchto raňajkach nevidel a

starostlivo skryl flašku nazad do
štôsu svrčinových polien.

Nuž tak začína Jonek deň a po-
dobne ho aj končí; pálenka mu-
sela byť, čo by aj chleba nebola.
A vlastne o ten chlebík teraz ide,
lebo nie pre pálenku, ale pre chlieb
sa ináč tichý Jonek i so samotným
krémárom pohádal.

Ale podme po poriadku! Nuž, bo-
lo to tak:

Vydurila ho žena až hen do Kež-
marku, aby býčka na jarmoku pre-
dal. Pochybalo plátno na košeľe, i
nové bačkory pre detváky, ani mű-
ky a omásky už v chalupe nebolo
a to všetko mal vlastne ten býčok
vynahradíť...

Jonek prišiel do Kežmarku a
býčka šťastlivě predal. A keď už
mal v ruke miesto fažkého býčka
iba lahučkých dvadsať zlatiek, za-
čali ho svrbiť a páliť priam ako
žeravé uhlíky, čo si ich na dlaň
naukládať, ale za dlho neudržiť... I
gágoriku sa zažiadalo, i to si Jonek
pomyslel, že je on daky človek
a nie trochár, nuž zavolal toho
Liptáka, čo kúpil býčka, ako že
na oldomáš. Jonek pýtal hneď ce-
lý liter, veď čože je to pre dvoch
chlapov na pouctenie? Pri tej prvej
flaške boli len ako „susedia“:

Vo Varšave, oproti bytovému sídlisku Rakowiec, založili roku 1950 cintorín sovietskych vojakov. Zaobrá plochu 19 ha a navrhol ho B. Lachert. Na tomto cintoríne odpočívajú 21.500 sovietskych vojakov padlých v boji za oslobodenie nášho hlavného mesta. Cintorín obklopuje umelecky vkomponovaná zeleň. Cez tri terasy vedie široká alej k pomníku — žulovému obelisku vysokému 35 m. Po oboch stranách pomníka sú dve sochy sovietskych vojakov od J. Jarnuszkiewicza a St. Lisowského. Vždy je tu veľa navštěvníkov a množstvo kvetov od vďačných obyvateľov Varšavy a Poľska.

osloboditelia

**VLADIMÍR
REISEL**

Už je to vyše štvrtstoročia, je to možné,
čo sedával si na podstienke
s bréckavým inžinierom od Odesy?
Stebielkom trávy krížil cestu mladej liečke.
Kdeže je teraz? Sníva, žije,
alebo leží mŕtvy u nás kdeši?

Už je to vyše štvrtstoročia. Je to možné?
Tak závratne sa ženie našou tvárou čas?
To dieťa, ktoré vtedy po prvý raz zakričalo,
dnes má už drsný mužný hlas.

Už je to vyše štvrtstoročia. Je to možné,
že aj my ako on sme prekročili päťdesiatku?
Čo to len vrazil na podstienke,
keď hľadal kam si do diaľavy?
Áno, už spomínam si: srkol si kávy
a s tažkým vzdychom privolával matku.

Čo je s tou matkou? Ako žila?
Na zemi, v zemi ruky spína?
Objala ešte bréckavého inžiniera.
Alebo dodnes oplakáva syna?

AKO JONEK BÝ

la by pre toho tvojho ako stvorená!

— No tak ich spáríme!

— Spáríme, keď dožijeme! A bu-
deme už ako ti... nno... svatkovia!

— Tak je! Nech nám Pán Boh
pozehná, svatko môj!

— Pán Boh uslyš, svatko môj!
No, na zdravie... ved len našim de-
tom dobre chceme!

Po týchto rodinných aktoch zis-
til Jonek, že mu už hrdlo akosi ne-
prijíma. I svatko s býčkom sa dak-
de stratil, akoby sa bol priam pod
zem prepadol, aj krémár útratu
pýtal, lebo okrem Joneka už veru-
nikoho v krémie nebolo. Ani nevedel,
kde sa to všetko potratilo, pred
nedávnom tu ešte bola hara-vara a
iba čo si na chvíľu hlavu o stôl
oprel a hľa, už je noc... No a kde
sa proti noci pohnie? Vyplatil
krémára, neboli on priečny človek,
veru nie, a odterigal sa za Kežmar-
ok do prvej šopy so senom, že si
ako trošku zdriemne. No a pretože
bol človek, ako sa patrí, ani na ro-
dinu nezabúdol: zvyšné zlatky vy-
bral do sena... Aby sa dáka ško-
da nestala....

Jonek sa vychrápal, no, ráno mal
veľkú galibú: zvyšné zlatky nie a
nie najšiel.

— Do psej matre!
ich zahrabal — ťařal
lakaný. — A bežich
nemôžem prisť... ed
na smrť dobila! Ich,
Neskôr dostal pasat
poprosiť dákohové vätel
pomohol v hľadaní. N
on tak veľa a dalo b
svätých — ale ziel
svätý Florián.

— Ved to musí by-
kosti! Ked niekomu s
sám z vysokého reba
leje, len aby sa dalo
ku škoda nestala. Nuž
mne nepomohol?

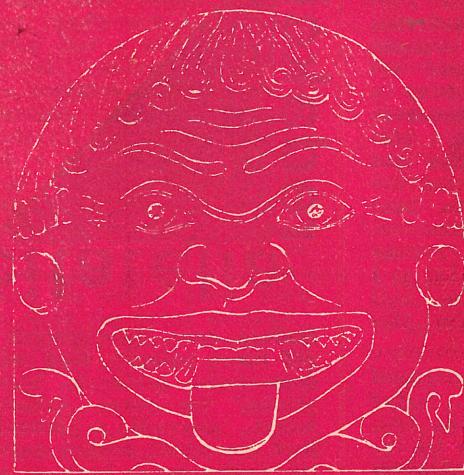
Prežehnal sa z tri
aj začal vyjednať:

— Hej! Svätý Floriá
Ci čuješ? Ty, čo od-
ad nedáš, aby sa dokon-
čila... nože pomôž násť t
šné zlatky, čo mi krén
vydal! A len tu budú,
to sene som ich pahra-
ich nenajdeš, takáta b
smrť dobije. Nože po-
cesté domov ti... Le
sviečky kúpim, dokoste
a sám ich na tvu sl...
Len už pomôž a bud
ako vravím... a tam mi
máhaj, jamen, jnen,

TAJOMNÉ

O AMULETOCH
A TALIZMANOCH

SEDMIČKY

Do kameňa domov ukresaná hla-va medúzy.

Moderý človek už na povery neverí. Len-že naozaj?

Vráfme sa na chvíľu ani nie do takej dávnej minulosti. Napríklad roku 1910 na Sicílii, v Salone pri Catánii, dedičania ukameňovali a upálili kováča Giulia Farallu, lebo vraj jeho zlý, uhrančívý pohľad zapričnil výbuch Etny! Nie je to chyba tlače, skutočne sa to stalo roku 1910 a nie roku 1190! Mnoho ľudí bolo v stredoveku upálených, utopených alebo inak popravených len preto, že uhranuli človeka alebo zviera, najčastejšie hovädzi statok a kozy.

Povera bola známa už v starom Ríme a v starom Grécku, rovnako ako v Egypte alebo v Oriente. Tajomné sedmičky, preklínané trinástky, nešfastné piatky — to všetko už po tisícročia ovláda ľudstvo.

Áno, ovláda, lebo aj dnes majú herci, športovci, ale i celkom obyčajní ľudia pri sebe nejaký amulet pre šťastie. Hoci zajačiu labku, a práve u tej je to nezmysel; ak by bola pre šťastie, tak by ju človek nemal vo vrecku alebo v aute, ale zajac by na nej

behal po lese. Zrejme mu šťastie neprihodí!

Ako prevenciu proti uhranutiu si ľudia oddávna vykresávali do kameňa na svoje domy hlavu medúzy, maľovali bazilišky, alebo v starom Ríme sa robila mozaiková dlažba so sovou — ako predstaviteľkou zlého po-hľadu — buď uprostred predsiene alebo vo vstupnej hale. Ľudia mali doma, alebo nosili i pri sebe rozličné amulety, niekedy celkom jednoduché, inokedy až napodiv zložité. Napríklad amuletové mince, ktoré nevedno v ktorej dobe dali do obehu; odhaduje sa to — pre ich precíznosť — na 16., až 17. storočie.

Tieto zaujímavé obrázky uvádzame ako dôkazy — kuriozity, splodené nesmrteľnou ľudskou poverčivosťou. Ak by ste svoj „hriech“ chceli odôvodniť módnosťou, nevinným napodobňovaním, prosím... Len by ste nemali veriť, že niekto iný než vy ste strojcom svojho šťastia, presnejšie — svojho života a svojho podielu na bohatstve všetkých.

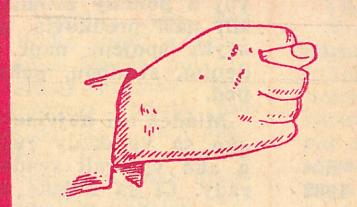
O. Fišer

Mathleb — staroorien-tálny amulet.

Veľmi vzácny exemplár amuletovej mince.

Amulet v podobe ruky, ktorá drží „palec“ — asi futbalových fanúškov.

† ELOHIM † ELOHE †			
4	14	15	1
9		7	12
5		11	8
16		2	3
			13

Magický štvorec s číslami 1 až 16, ktoré dávajú v každom vodorovnom či zvislom rade súčet 34.

Obrázok baziliška zo stredoveku.

BÝČKA PREDAL

natere! Ved tu som šomral si celý prebez nich ani domov... ved by ma žena! Ach, bože môj! I spasné myšlienku o svätom, aby mu udani. Nepoznal ich dákovo bližšie — tých zistiel mu na um

usí by dobrák do ekoru strecha horí, o neba putnou vodu a chudobnému človeka. Nuž prečo by i

zo tri razy a hned návrat? Florián na nebi, čo vodou ohne hasiš a dákumu škoda stažási tie moje zvyky krémár z býčka. V tom zahrabal! Ale ak

ak ma baba doma na Jože, pomôž! A poči v Lendaku štyri do kostola zanesiem tvoju slávu zapálim. a ja budem gavalier, tak mi Pán Boh poslam, jamen!

No a tak vyzeralo, že ho ako svätý Florián vyslyšať ráčil, lebo len čo odšomral tú svoju modlitbu, už aj mal zlatky v ruke. Priam pod svojim ležoviskom ich nahmatal!

Pravda, od veľkej radosti nemohol obiť ani lendáčku krému. Po-hostil známich Lendenčanov a pretože ho včerajšia pálenka riadne vysušila, dožieli aj seba. Popijali, popijali, platil celej kréme a vari pri ôsmom litri sa začal utešovať:

— Nno! Ved by som bol aj tie štyri sviečky kúpil, ale ký Boh veda, že sú také drahé... Nno! A napokon? Kto tie zvyšné zlatky hľadal, svätý Floriánko, či ja? Ja veru! Nno! A kto tie zlatky našiel? On, alebo ja? Ja veru! Ja som ich našiel a kto našiel, aj zaslúži!

Kým sa pobral do sena — lebo už zasa proti noci išlo — vypil ešte pár decákov, lebo bol plný spokojnosti, ako si to pekne všetko rozdumal a ako na tých sviečkach pošporoval.

Na tretí deň bolo už slnko vysoko nad Magurovou, keď sa Jonek do terigal do Ždiaru. A pretože Ždiar už aj v tých časoch bol dlhý ako očenáš a krémy mal až tri, zastavil sa Jonek v každej. A tak si na uspokojenie rozdumoval: — Ved by to ani spravodlivé nebolo, keby

som dal jednemu krémárovi utŕžit a druhým nič. No, a čo som ja? Spravodlivý človek som, nech sa robi, čo sa robi!

Keď sa šťastivo prebil cez všetky pri ždiarske krémy, bol už podvečer tretieho dňa. Brmbál sa teba Jonek po Príslope, smerom ku Podspádskej kréme... Pravda, pěňazí mal už málo, i blízko domu už bol, nuž začal nevdojak myslieť i na ženu. V napitej hlate sa mu začali vynárať obavy z účtovania, zo ženiných buchnátov a kopancov. Príliš si preto odvahy, ako vedel — rozkročil sa na široko, obrátil sa k bralu Havranu a z ničoho nič zahrozil sa pásou:

— Héj, hora! Či čuješ? Keď do teba buchnem, tak sa zdliavim ako nič! Rozumieš? Nič z teba nezostane, ani mastná škvarka! Héj, ty hora sprostá! No, čo! A vies, kto som ja? Lebo ja som ja, aby sa Pierun stíkol! A čuš? Brało Havranu čušalo, Jonek sa posmelený buchol do prás a tackal sa ďalej dole Príslopom. A sám čert to chcel, že v krémre u Rottmanna ešte žmurnala petrolejová lampa. Krémár rátal utržené peniaze a v kúte emúľalo zo šesť chlapov prázdné zapekačky. Vtedy vkočil Jonek a hned bolo veselie: chlapom pýtal

dohánu do fajok a nie iba na jedno napchatie, ale toľko, že si i do zviazaných rukárov každý zo párbaličkov poukládal! A na stôl — litrovky. Nie hociaj... také, čo až hen z Levocie a z Krakova pre pánov na vozoch nosili: Jarabínu a žitňovku, kontušovku aj zubrovku. Do samého rána sa s tou pijatikou pasovali.

Nad samým ránom dal Jonek krémárovi posledné tri zlatky a vtedy sa mu prepíté oči dako sklizi do rohu pulta, kde zbadal párobochníkov chleba. Jonek tri dni nejedol, iba čo si pálenkou črevá preplachoval. Ale teraz, pri pohľade na tie zvrchu čierne, zospodu zamúčené bochníky ho pochytil taký boľavý hlad, že mu až do pláču šlo. Oprel sa o pult, hľadel, zímal na tie bochníky, prehladal sliny, až napokon sa tichučko, nesmelo opýtal krémára:

— Hej, Rottmann! Čujete? A za čo by bol... no... ten menší chlebik?

— Za dva grajciare!

— Poprhlával Jonek kapsu i všetky vrecká, von plátnom ich povyvral, no márne, dva grajciare už zandári ich do dákych izieb zatvárajú, ba — čuj ho svete, ešte aj dáké medeciny do pijakov pchajú, ale dákedy? Héj, dákedy si aj vlastná žena vedela muža vyliečiť a dobre bolo:

grajciare? Ty pľuha pľuhavá! Aha! Nuž taký si ty! Aháá, takto ty ľudí zdieraš, aby sa Boh skáral! A človek, hľa, chudobný človek aj býť predá a kúsok chleba si kúpiť nemôže!

Po tomto výbuchu náhle stichol a celý prihrbený, zlomený, akoby dáká veľká farča na neho sadla, vytýperil sa do ranného šera. Iba čo na schodíkoch slinu cvrkol a z hľoka si povzdychol: Ááách!

Ludia hovorili, že ho vtedy žena strašne doriadila. Zo dva týždne vraj ani z posteľ nevstal a i potom, keď sa na boží svet ukáza, bol vraj ešte samá hrča.

No a muselo v tom byť dačo pravdy, lebo div-divúci, Jonek od tých čias do krémre ani nevkročil. A čo by ho vraj i traja boli držali a štvrtý do neho pálenku nalieval, aj tak nevypil ani kvapôčky!

Nuž hej, tak to bolo s tým Jonekom. Dnes s takými pijakmi robia všakové orácie. Aj ich súdia, aj zandári ich do dákych izieb zatvárajú, ba — čuj ho svete, ešte aj dáké medeciny do pijakov pchajú, ale dákedy? Héj, dákedy si aj vlastná žena vedela muža vyliečiť a dobre bolo!

KRAJANSKY SÚBOR NA SLOVENSKU

Som stálou čitateľkou časopisu Život. Čítam ho dôkladne, od prvej až po poslednú a vždy v ňom najdem niečo nového.

Viem, že veľmi veľa dopisovateľov z radov mládeže Vám píše o všetom. Preto aj ja Vám chcem, drahá redakcia, niečo napísat o návštive spišského súboru na Slovensku.

Vďaka Matici slovenskej spišský súbor, t.j. dievčatá a chlapci z Novej Belej, Jurgova, Krempach a Vyšných Lapšov boli na zájazde v Spišskej Novej Vsi. Nás pobyt na Slovensku trval celý týždeň.

Do Spišskej Novej Vsi nás dovezol autobus z Martina. Keď sme išli cez Smižany vedúci nášho zájazdu nás upozornil, že je to rodná obec kapitána Nálepku, hrdinu Slovenského národného povstania. Dňa 27. novembra 1972 večer sme už boli v Spišskej Novej Vsi. V osiemposchodovom hoteli Metropol sme mali zaistené ubytovanie. Tuna nás srdečne privítal tamník Matice slovenskej z Martina, súdruh Štefan Krištof a vedúci oddelenia Odboru pre zahraničných Slovákov MS, súdr. M. Čeman. Srdečne im dákujeme za milé priatie.

Na druhý deň sme začali s nácvikom piesní a tancov a to čardáša, poľky, zbojníckeho, mazura. Nácvik viedol slovenský choreograf.

Vo voľnom čase sme chodili na prechádzky po meste alebo sme organizovali večierky s hudbou a tancom. Mnohé dievčatá a chlapci si zašli niekedy do obľúbenej kaviarne alebo vinárne. Slovenské pivo a najmä víno všetkým chutilo; na víne si pochutnávali najmä chlapci. V hoteli sme našli príjemnú pohodu a odpočinok a akom sa nám ani nesnívalo — slovom komfort a pohodlie. Slovenskí hostiteľia vedeli vytvoriť prostredie, v ktorom sa každý z nás čítil ako doma. Príjemné ovzdušie vládlo nielen v tomto novom, architektonicky moderne riešenom hoteli, ale aj na uliciach mesta. Okresné mesto Spišská Nová Ves, v ktorom sú mnohé vzácné kultúrno-historické pamiatky o.i. gotický kostol, Spišský hrad, vlastivedné múzeum, je krásne najmä večer, keď sa rozžiaria rôznofarebné svetlá neónov.

Všimla som si, že na každej ulici je neuveriteľne veľa transparentov, nápisov a oznamení o oslavách 55. výročia Veľkej októbrej socialistickej revolúcie a 50. výročia vzniku ZSSR. Zapamätala som si niektoré, napr.: So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy inak. Nech v celom svete zvíťazia nesmrteľné myšlienky Veľkého októbra a pod.

Po každej prechádzke sa nám Spišská Nová Ves zdala stále krajská.

Takto nám ubiehal týždeň na výletech, nácvikoch a zábavach. 2. decembra t.j. v sobotu sme navštívili Hálov dom a videli sme aj väzeckú jaskyňu objavenú roku 1922, ktorá patria k prírodným krásam Slovenského raja.

Neskôr náš spišský súbor vystúpil so svojím programom vo Vážci. Predstavil sa nám aj väzecky súbor, ktorý predviedol niektoré ľudové piesne a tance. Potleskom niebolo konca-kraja a dobrá nálada neopúšťala nikoho. Po spoločnej večeri a zábave vrátili sme sa do hotela. 3. decembra 1972 sa nás pobyt v Spišskej Novej Vsi skončil. Do Poľska nás opäť odviezol autobus z Martina.

Všetci sme odchádzali so srdečami preplnenými radosťou, nadšením, ale aj smútkom. Smútkom preto, že tento krásny výlet trval tak krátko.

Na Slovensku sme sa všetci cítili veľmi dobre. Ale už je to tak, čo je dobre rýchlo sa konči.

Dúfam, že tento výlet nebol posledný a že aj slovenskí priatelia — rodáci, zavítajú k nám, do Poľska.

Sme povdáční slovenským hostiteľom za všetko, čo pre nás urobili. Sreďečne im dákujem v mene slovenskej krajanskej mládeže žijúcej v Poľsku.

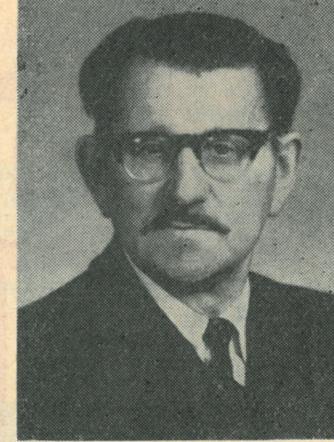
Ludmila Petrášková
z Krempach

ZELOV

Dne 11. listopadu 1972 sa konalo slavnostné setkání čestných dárcov krve, členov Klubu ČDK v Zelově, a to v závodnej klubovnej Zelovských bavlnářských závodov. Setkání se zúčastnili: poslanec Bronisław Cieniewski, Stanisław Baranowski, tajemník ZO PSDS, Bronisław Ciula, riaditeľ závodov, Antoni Borowski, predsedza závodnej rady a Jan Pawlak, tajemník okresného oddielu Polského červeňného kríže. Celkem se zúčastnilo tři sta čestných dárcov krve, ktorí prišli se svými manželkami. Přiležitostný projev prednesl predsedza klubu Zenon Kopka. Zdôraznil, že v roce 1973 uplyne deset let od zahájení hromadnej akce čestného darování krve a že v tomto období bolo darováno 293 litrů krve. Klub má 198 činných členov, registrovaných je 309. V Zelově bolo darováno 44 l krve. Oznámil, že celkem bolo vyznamenané zlatými odznaky 31 čestných dárcov, stříbrnými 29 a bronzovými 53.

Po projevu byly čestné odznaky predané zaslúžilým dárcům krve.

Tohto dne byl poprvé udelen Čestný odznak zaslúžilého dárcu krve v Zelově a snad na ľaském okrese muálmumu pracovníku Josefu Novákovi z bavlnářských závodov. Josef Novák od založenia Klubu čestných dárcov krve pravidelně daroval svou krev a celkem na záchrannu

života svých spoluobčanov daroval 6,4 l krve.

Krajan Josef Novák, (na snímku) je rozený veľký pracovník. Řadu let byl známým fotbalistou a sportovním funkcionárom, aktívnečkým členom Dobrovolného hasičského sboru v Zelově a aktívnečkým členom PČK, za co byl vyznamenaný čestným vyznamenáním IV. stupňa. Nynější vyznamenání bylo dalším uznaním jeho společenského postoje. Není jediným členom Klubu čestných dárcov krve českého původu, který byl vyznamenaný. Slova uznaní patří také Karlu Pospíšilovi, který daroval dva litry krve a byl vyznamenaný stříbrným odznakem a jeho manželce Anně, vyznamenané bronzovým odznakem.

Zenon Kopka
predsedza Klubu čestných dárcov krve

V druhé polovici listopadu loňského roku byly zahájeny další práce při asfaltování zelovských ulic, a to Sienkiewiczovy, Kościuszki a náměstí Jarosława Dąbrowského. V ulici Złote byla vydlážděna vozovka v délce asi kilometru a v Źeromské ulici až k závodům v Herbertově byl položen nový chodník asi na třech kilometrech a zavedeno zářivkové osvětlení.

Obecní družstvo „Samopomoc Chłopska“ zahájí v letech měsících stavbu pekárny v ulici Poznańské, která bude uvedena do provozu již na podzim. Denně zde bude vyrobeno deset tun pečiva.

Na podzim minulého roku byly odevzdány obyvatelům dva obytné bloky, každý pro dvaapadesát rodin, dále byl v ulici Žeromského postaven obchodní pavilon, v němž bude ke koupi běžné spotřební zboží.

V ulici Kilińskiego a v Želówku byla ztvrdzena vozovka asi na třech kilometrech a to vysokopevní struskou a dehtem.

V ulici Žeromského byla zahájena stavba nového zdravotního střediska, která bude ukončena v letošním roce. Budou zde ordinace místnosti pro lékaře všech medicínských oborů.

V klubovni v Jablonke sme videli nástenné noviny o Živote, ktoré pekne urobil mladý krajan Pavlak zo Zubrice.

V Zelově, v Sienkiewiczo-ve ulici č. 14, bydlí devadešačiletý stařec Emil Pospišil, ktorý se těší dobrému zdraví a bystrému rozumu. Byl prvním kulturním instruktorem naši klubovny a zasloužil se o organizování prvních souborů, ktoré existujú do dnešného dne a jimž tleskala nejmena zelovská verejnosť, ale tiež obyvatelé Varšavy, Krakova, naši krajané ze Spiša a Oravy. Krajan Emil Pospišil je i dnes aktívnečkým členom našej Společnosti a nadšeným čtenárom časopisu Život.

Všichni členové Společnosti v Zelově mu prejí hodně zdraví a dlouhá, šťastná léta. Aby nám ještě mnoho let rádil a byl zářným příkladem pro všechny aktivisty.

K tomuto přání se připojuje také redakce Života.

čitatelia
redakcia
čitatelia
redakcia

žiadajú napr. tisíce zlatých a päť litrov pálenky. Keď mladomanželia pridu k bráne, „cigáni“ im pekné zablahoželajú, spievajú a tancujú. Keď im mladí nechcú zaplatiť, hudba musí hrať a oni dalej tancujú. Keď dostanú požadované výkupné, slavnostne otvárajú bránu a idú za gázdinou, aby im dala nejaké sladkosti pre dieťa.

Tento starý zvyk pozorujú obyčajne všetci občania dediny, veď každý tam môže uvidieť niečo zaujímavé, o čom neskôr môže rozprávať.

Dalším zaujímavým zvykom je tzv. „čepiec“. Kamártky mladuchy darujú jej malého pastiera s batohom a sprievodným listom, v ktorom je napísané, že práve oni sú jeho rodičmi (samořejme vedia, za akých okolností sa mladomanželia zoznámili). Pastierik ich prosí aby ho prijali za syna a zaobchádzali s ním ako s prvým dieťaťom. Zasa družba daruje mladej panej peknú bábiku, aby sa mala čím zabávať pokial nepríde na svet dcéra.

Sú to veľmi pekné a originálne zvyky, ktoré nám prinášajú staré časy. Boli by sme radi, keby u nás opäť usporiadali Spišskú veselicu takú, akú urobili v šesdesiatych rokoch vo Vyšných Lapsoch.

František a Ján Paciga

JURGOV

V poslednom štvrtstoročí pozorujeme veľmi rýchly hospodársky a kultúrny rozvoj a pomaly zabúdame, ako žili naši predkovia, aké mali zvyky spojené napr. s národením, svadbou, pohrebom a pod.

Mládež asi najviac zaujíma, ako sa voľkedy ľudia brali a ako vyzerali svadobné obrazy. Či sa nejaké svadobné zvyky uchovali podnes, uvidíme, keď sa vrátime niekoľko rokov do minulosti.

Tak teda uzavretie manželstva predchádzali voľkedy priezvedy alebo vohľady a podpísanie manželskej zmluvy.

Priezvedy alebo vohľady boli veľmi zaujímavé medzi Slovákmami, kde boli spojené so zasnubami. Veľmi dôležitú úlohu odohrával majetok — pre rodičov dcéra znamenala tovar, ktorý predávali lepšiemu zákazníkovi. Počas priezvedov obídve rodiny obzerali svoj dobytok a dohodovali sa o podmienkach uzavretia manželstva. Keď sa už dohodli, určili aj deň uzavretia zmluvy, zo sa nazývalo „rukovanky“ alebo „zdravanky“. Tento deň do domu mladuchy prichádzala najbližšia rodina ženicha a okrem nich pytač alebo družba. Celý sprievod, slávnostne oblečený, šiel k mladuchu na koňoch. Vital ich tzv. „oddavač“. Pytačky mali veľký význam najmä preto, lebo boli rovnoznačne so zasnubami. Keď celý sprievod došiel k rodičom mladuchy, družba mal najskôr prejav a potom začal vyjednávať veno. Keď sa dohodli, rodičia mladých si navzájom podali ruky tak isto ako aj mladý párs. Platnosť zmluvy potvrdzovala „úradná osoba“ — richtár, ktorý zapisoval, aké veno a akú výbavu musia dostať mladomanželia. Rodičia a

životná úroveň u nás rýchlo stúpa, napr. roku 1962 bol v Krempachoch zavedený elektrický prúd a dnes na necelých tisíce obyvateľov a 160 obytných domov v našej dedine máme už 56 televízorov, 140 rádioprijímačov, 22 chladničky, 83 motocykly, 5 osobných áut, 78 kosačiek a 83 vyorávace zemiakov atď. Ako z toho vidíme za tých desať rokov bol dosiahnutý obrovský pokrok.

Nastali teraz dlhé zimné večery a preto môžeme trochu porozmýšľať o starých zvykoch a obyčajoch. Jeden z nich — ktorý chceme dnes predstaviť — sa zachoval podnes na krempašských svadbách. Stretame sa s ním vtedy, keď jeden z mladých manželov pochádza z inej obce a chce sa vkúpiť alebo vykúpiť z Krempach.

Vo svadobný deň, keď svadobníci odídu do kostola, dva mladenci sa preoblečú za Cigánov, lebo tito už v našej obci nie sú 15 rokov. Obľúčú na seba všetko možné napr. roztrhané nohavice, deťavú obuv, starý klobúk atď. Mladenc má kočiarik, v ktorom je uložené ich dieťa. Kočík je celý pomaľovaný, popísaný a má aj svoje číslo. Tako vybavení idu oproti svadobníkom. Muzikanti im hrajú a spievajú. Pred svadobným domom si urobia „bránu“, aby cez ňu nikto neprešiel. Je zhotovená zo stromčekov a pekne vyzdobená. Na bráne je napísané, že

svedkovia podpisovali zmluvu. Niekoľko „rečník“ alebo krstný otec spájal mladým ruky, prehovoril k nim niekoľko slov a až potom podpisovali zmluvu. Zasnúby, ako osobitná slávnosť sa už nekonali. Niekoľko „rečník“ alebo krstný otec spájal mladým ruky, prehovoril k nim niekoľko slov a až potom podpisovali zmluvu. Zasnúby, ako osobitná slávnosť sa už nekonali.

Niekoľko „rečník“ alebo krstný otec spájal mladým ruky, prehovoril k nim niekoľko slov a až potom podpisovali zmluvu. Zasnúby, ako osobitná slávnosť sa už nekonali. Niekoľko „rečník“ alebo krstný otec spájal mladým ruky, prehovoril k nim niekoľko slov a až potom podpisovali zmluvu. Zasnúby, ako osobitná slávnosť sa už nekonali.

Najdôležitejším momentom bol však samotný sobáš. Na sobáš mladuchu viedol brat alebo iný príbuzný, ale od oltára už odchádzala s mladozenichom, čo potvrzovalo jej prechod k rodine mladozenicha. Nasledovalo prevádzanie mladuchinej výbavy do domu manžela. Veľmi slávnostné bolo aj čepčenie mladuchy.

Zaznamenali sme, samozrejme iba niekoľko najdôležitejších svadobných zvykov, ktorých kedysi bolo oveľa viac. Ked' ich porovnáte s dnešnými svadbami iste dojdete k záveru, že niektoré z nich sa zachovali podnes.

Mladý dopisovateľ

ZO STARÝCH ORAVSKÝCH POVESTÍ

V jednej starodávnej povesti sa hovorí ako kedysi nasi dedovia volili v Bobrove svojho ablegáta do uhorského snemu, čiže ako by sme dnes povedali — poslanca. Mali vtedy dvoch kandidátov: Prvý sa volal Zoltán Meško. Bol to gróf, ktorý podporoval buržoáziu a chcel byť za každú cenu zvolený. Preto aj hojne kortešoval, ved' bol bohatý; našim dedom dával víno, len aby jeho volili. Druhý kandidát sa menoval Ferko Skičák. Nebol tak bohatý a veľkú kortešáku si nemohol dovoliť, ale tiež chlapom vinko kúpil a posedel si s nimi. Skičák bol vysoký a silnej postavy, mal dobrú výrečnosť, brada mu siahala až po páso a bola pekne upravená. Držal s ľudom a nie s buržujmi. Mal manželku z Hornej Zubričce, volala sa Džinka Moniaková. Možno pochádzala z rodu Moniakovcov, v ktorých kúri je dnes štátne múzeum. Naši dedovia pili sice víno aj od grófa Meška, aj od Skičáka ale svoje si mysleli.

Nadišli voľby a Oravčania zo všetkých obcí, v ktorých sú dnes klubovne KSČS, išli hromadne do Bobrova hlasovať na pána Skičáka. Podaktori mali veľmi daleko aj vyše 20 km, ako napríklad Podhradie, Harkabuz a Podskle, ale išli so spevom až ich počuli pastieri, ktorí vypásali dobytok na holách. Najstarší dnes žijúci Oravčania mi rozprávali, že ich volebná pesnička znala takto:

Kukulienka kuká na vysokej skale, že nás pán Skičák poslancom ostane.

Nuž ale volebná komisia tomu neverila a preto začala násť ľud prehovárať aby predsa len volil grófa Mešku, že je to dobrý pán a verný ciárovi Františkovi Jozefovi. „Koliká teda, väznení občania, budete naň hlasovať?“ Na túto otázku volebná komisia počula len mrmlanie, ako keby včely v úli hučali. Keď sa potom komisia spýtala: kto je za Skičákom ozval sa veľký krik: Nech žije nás poslanec pán Skičák. Takto si naši dedovia zvolili pána Skičáka za poslanca a potom si zaspievali:

Stranu ľudu milujeme, za ňu verne bojujeme, všetkých liberálov, tatárskych psohlavcov — pojme!

Ján Kovalík

JAK SE KDYSI V KUCOVÉ ŽENILI

POD TÍMTO TITULEM JSME V ZÁŘIJOVÉM ČÍSLU UVEŘEJNILI PŘÍSPĚVEK NAŠEHO ČTENÁŘE O ZVYČÍCH SPOJENÝCH S NÁMLUVAMI A PŘÍPRAVAMI KE SVATBĚ. NYNÍ SI PŘECTETE POKRACOVÁNÍ, V NĚMŽ JE VYLÍČENA SVATBA.

Veselka v Kucově. To byla náramná událosť. Jíž jsou pozvání mladenci i drúžičky a určeny páry a také, aby nezapomněli, starosvat cíli tlampáč a starosvatka. Nyní nutno sestavit seznam svatebních hostí.

Asi dva týdny pred svatbou byli hosté zváni a to zvláštne způsobem. Každé pozvané rodině byl napsán dopis v českém nebo polském jazyce. Těsně pred válkou jsem viděl takové pozvánky „tiště-

né“ — psané na stroji — což bylo považováno za vrchol elegance. Pozvánky roznášeli mladenci a to v noci. Tlouklí na dvere nebo na okno a volali: „Otevřete, telegram!“ Samozrejme, že každý věděl, oč jde, protože poštovní úřad nikdy telegramy v noci nedoručoval. Mladenci, kteří vždy měli dobrou náladu, byli pohoštěni a poděkováno jim za pozvání. Co měly na starosti družičky? Těsně před svatebním dnem pomáhaly krájet nudle do hovězí nebo slepičí polévk. Dále každá družička přichystala pentličky pro svého mládence i pro sebe a již od samého rána v den svatby na něho čekala. Když přišel, přišpendlila mu pentličku a šli spolu na svatbu. V domu nevěsty již bylo všechno připraveno. Mladenci byli pohoštěni ohrátkou kořalkou a páry se rozcházely. Mladenci šli pro pozvané hosty a drúžičky pomáhaly prostírat stoly a roznášet jídlo. Hosté se pomáhali scházeli, ze sousedních vesnic přijížděli na žebříňáku nebo v bryčkách, v zimě sáněmi. Zatím se nevěsta oblékala, nejčastěji u sousedů, do dlouhých bílých šatů a závoje. Naposled přižížděl s mladencem ženich a jeho rodiče. Ženich s nevěstou a obojí rodiče přešli do největší světnice a zde se odehrály „vyprosiny“. Tak se nazýval tento obřad po česku i po polsku. Nebyl praktikovan ani v polských rodinách, ani v rodinách německých kolonistů. Je to obyčejný ryze český, přinesený z davné vlasti.

Starosvat nebo kantor zatoval nábožnou písni o rodnom domu a hosté se připojili. Potom bylo mladým připomenuto o vděčnosti a úctě k rodičům za vychování od kolébky, krátká děkovná modlitba a výzva, aby mladí rodičům za vše poděkovali. Dotě, polibky, často pláč, opět písni a odjezd do kostela.

Na svatbu se jelo pokud možno mnoha vozy, žebříňáky nebo košatinami. Sedělo se na hrachovině přikryté pruhovanými pokrývkami. První jel ženich s nevěstou a první mládenec s drúžičkou, za nimi další mladenci a drúžičky a potom hosté. Všichni již měli trochu náladu, koně hnali jako díví a z vozů se rozléhal smích a volání: U, cha, cha! Vozy se předjížděly, ale mladí museli být vždy první. Stávalo se, že praskla náprava a hosté se ocitli v příkopě. Protože před výlukou měla řada mužských ručnice, střílelo se do vzdachu a někdy bývali i raněni, což však svatebčanům náladu nikterak nekazilo. Na farním úřadě byl pořizován poměrně dlouhý zápis, který se začínal slovy: Bylo tomu ve všem

Kucovanka Wanda Vraná s nejmladší sestrou. Děvčátko má bačkůrky, které se tehdy ručně vyráběly ze lněné koudele

Za mého mládí se na českých svatbách netančívalo. Musíme si uvědomit, že Kucovští byli potomky českých bratří a tanec považovali za hřich. Když se mládež chtěla naučit tančit, rodiče o tom nesměli vědět. Těsně před válkou se to ročilo tak, že tančecitví se bavili u souseda — Poláka.

Kolem půlnoci byla podávána teplá večeře. Prvním chodem byla silná hovězí nebo slepičí polévka s nudlemi, potom pečené se zelím a další jídlo. Na konec přišly „amerikány“ — rýžový nákpak se skořicí. Potom čaj a kucovský kynutý koláč, pečený ve formě.

Za zmínku stojí, že novomanželé a drúžicky s mladencem museli jít z jednoho talíře. Snad, že se šetřilo nádobím; půjčovny tehdy neexistovaly.

Nevedla celou dobu seděla v závoji, ačkoliv to bylo nepohodlné. Teprve po půlnoci jí starosvatka závoj sundala a následovaly „očepiny“ nebo také „čepkoviny“. Název tohoto zvyku je velmi starý, ještě z doby, kdy vdané ženy nosily čepce, když ne stále, teď alespoň do kostela. Uprostřed světnice byl postaven stůl, za něj usedli novomanželé a po stranách starosvat a starosvatka. Na stole stála láhev kořalky, sklenička a dva prázdné talíře jeden na druhém. Naproti mladým si vždy usedla dvojice hostů, vypili po skleničce, pohovořili, mezi talíře vsunuli nějaké peníze (aby nebylo vidět, kolik) nebo na stůl položili dárek. Protože hostů bývalo hodně, trvalo velmi dlouho, než se všechni vystřídali.

Nyní již zábava vázla, svatebčané byli unaveni a každý hledal místo, kam by si mohl lehnout. Zvláště přespolní. Když nemrzlo, usínali na mlatě, kam býval vynášen všechnen nepotřebný nábytek, tedy hlavně postelet. Znám případ, že o svatbě zmrazil jeden sedmnáctiletý chlapec. Asi byl opilý. Hospodář býval vždy stržlivý; musel dohlížet, aby někdo nevznítil požár.

Kolem páté hodiny ráno se domácí hosté troušili domu trochu se prospat. A potom se opět všichni sešli, jedli a pili a teprve třetího dne byly „vypraviny“.

Takové tedy bývaly veselky v Kucově. Samozrejme, každá se něčím lišila. Jednou se svatebčané mezi sebou pohádali, podruhé došlo ke rvačce. Jedna svatba byla velmi veselá, jiná mírnější. Bývaly domy, které prosly nepodařenými svatbami. Pravděpodobně hospodář nebyl páinem situace a snad byl sám přehlíženým člověkem. Ale to už sem nepatří.

Ben

VZPOMÍNKA NA NĚKDEJŠÍ ČASY

Zažoutlé fotografie ve starých albech nás uvádějí do minulosti, ukazují tehdejší módu, přibližují nám lidi, jež fotograf zachytíl v určité chvíli jejich života. Jaké byly jejich další životní osudy? Máte doma staré fotografie? Zašlete je naši redakci a napište nám o osudech zvěčněných postav. Nejlepší uveřejníme a originál vám vrátíme. Dnešní reprodukované fotografie jsou majetkem rodiny Pospíšilovy z Kucova.

Dvě Češky, sestřenice: Alžběta Pospíšilová (v bílém) a Slavena Němcová.

Manželé Ciesielští

Chceli by sme dnes venovať pozornosť stavebnictvu na vidieku, teda otázke, ktorá má slúžiť zdynamizovaniu poľnohospodárskej výroby.

Obraz budujúceho sa vidieka môže vzbudzovať optimizmus. Avšak tento optimizmus zmierňuje vlna sťažnosti rolníkov na stále cieľnejší nedostatok hospodárskych budov. Co spôsobuje takúto situáciu? Nepochybne k príčinám — v istom zmysle objektívnym — patri väčšie, ako sa očakávalo, zameranie výrobcov na rozvíjanie chovateľstva, čo spôsobuje, že množstvo materiálov v porovnaní so skutočnými potrebami je relatívne menšie ako by malo byť. Avšak týchto materiálov, vďaka intenzifikácii ich výroby, o.i. aj v rámci akcie „20 milárd“, je dnes viac. V tom čase sa zväčší aj potenciál podnikov, ktoré realizujú investície na vidieku; zároveň sa zlepšila technológia budovania stredných a malých objektov, pre ktoré sa stále viac využívajú prefabrikované dielce, sklená vata a iné materiály priemyselného pôvodu. Teda mohlo by sa zdáť, že vďaka tomuto pokroku počet sťažností mal by sa zmenšovať. V skutočnosti je však inač. V čom teda spočíva jadro veci?

Komisia pre poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel pri riešení tejto otázky zistila, že skutočne nastali pozitívne zmeny, čo treba pri-

písť k dobru politiky rezortu poľnohospodárstva a niektorých národných výborov. Inač povedané, ich iniciatíva usmenená „dolu“ v rôznych nariadeniach a obežníkoch, vytvorila možnosti pre zlepšenie a urýchlenie investičných procesov v hospodárstvach všetkých agrárnych sektorov. Je to významný krok dopredu, lenže na tom sú už prakticky vyčerpané všetky po-

dárstva, ako keby na vidieku nemalo čo robiť!

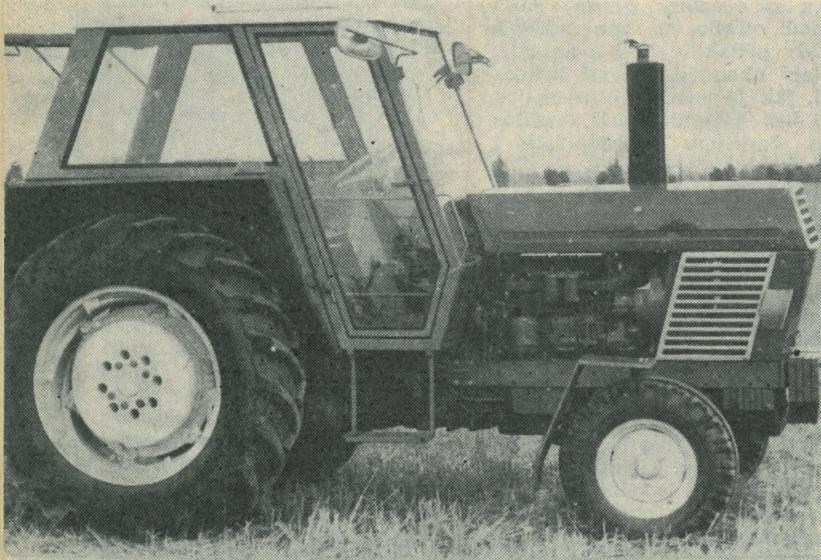
Je to najdôležitejšia príčina tejto neormalnej situácie vo vidieckom stavebnictve, ktorá rozširuje onu vlnu sťažností rolníkov-investorov na adresu realizátorov týchto investícii. Najdôležitejšia, avšak, žiaľ, nie jediná, lebo tomuto podivnému konaniu podnikov sekundujú aj projektanti a s

chliev alebo maštale, musí najprv zhromaždiť množstvo úradných páperov tráiac príom čas patriaci výrobe. A nielen ročník. Aj štátne majetky, keď chcú mať nový veľký objekt.

Písali sme už neraz o tom, aby príblížiť tovary k rolníkom. Ako vieme, vyšlo nariadenie, ktoré splňa tento postulát. Podnik automobilovej dopravy PKS má za úlohu dovázať stavebne materiály rolníkom-investorom. Formálne — všetko v poriadku. Avšak skutočnosť vyzerá trochu inač. Tak napr. podnik PKS obsluhujúci Pultuský okres má nákladné autá, ktoré nie vždy a všade môžu dojsť k jednotlivým gazdovstvám. Autá teda vykladajú svoj náklad pri skladoch obecných družstiev, odkiaľ rolník vlastným dopravným prostriedkom — vozom — musí odvieziť náklad určený pre neho. Strata času, dodatočné výdavky, no a dodatačná práca.

Môžeme sa preto čudovať, že stúpa vlna sťažností a nespokojnosti? Je to predsa dôsledok zrážky dvoch javov: stavebného rozmachu a nedostatočnej kapacity podnikov, pracujúcich formálne pri vidieckom stavebnictve. Z tohto môže vyplývať iba jeden záver: určíť, kde pracujú podniky vidieckeho stavebnictva, čo robia, najmä v mestách, no a prinútiť ich, aby celý svoj potenciál podriadili realizácii stavebných úloh poľnohospodárstva.

POL'SKÉ TRAKTORY V 46 KRAJINÁCH

Na našich cestách budeme stretávať stále viac traktorov.

Poľsko je známym na svete výrobcom a exportérom poľnohospodárskych traktorov. Traktory so značkou Ursus pracujú na poliach v 46 krajinách na svete. K najväčším odberateľom týchto traktorov patri India, Juhoslávia, Československo, Francúzsko, Španielsko, Grécko, Holandsko, Dánsko a Kolumbia. Roku 1970 Poľsko predalo zahraničným kontrahentom asi 10 tis. traktorov za 15 mln dolárov, roku 1972 export stúpol na 25 mln dol. a koncom terajšej päťročnice má dosiahnuť hodnotu ok. 40 mln dolárov ročne.

Dynamický rast exportu poľských traktorov nastal na začiatku šesdesiatych rokov. Vtedy totiž počas skúšok v Spojených štátach a Francúzsku Ursus dosiahli veľmi dobre výsledky a úplne sa vyrovnali traktorom takých známych výrobcov ako napr.

Ferguson alebo Hanomag. Získali aj hodne cien a vyznamenaní na medzinárodných veľtrhoch, o.i. zlaté medaily na veľtrhoch v Moskve a Lipsku, striebornú a bronzovú v Budapešti.

Hotové traktory nie sú však jediným tovarom importovaným z Poľska. Od roku 1965 pracuje v Indii montovňa traktorov, ktorú vybudovali poľskí specialisti. Stále častejšie dochádza ku kooperácií poľského traktorového priemyslu so závodmi iných krajín. Zvlášť úspešne sa rozvíja kooperácia s Československom, v rámci ktorej obidve krajiny vyrábajú spoločne fažké traktory s výkonom 80 HP. Spomedzi devízových odberateľov kooperačným partnerom je napr. Grécko, kam Poľsko predáva traktory nazvané Ursus-Hellas.

Rovnomerne s rozvojom exportu Ursus rozširuje roz-

sah servisných služieb poskytovaných svojim zákazníkom. Vo Francúzsku sa súčasne bujuje diagnostická stanica, určená pre obsluhu a výskum traktorov predávaných do tejto krajiny. Na budúci rok vzniknú podobné stanice aj v iných krajinach, ktoré samozrejme kupujú väčšie množstvo traktorov. Inou formou servisných služieb sa stanú automobily s patričným množstvom náhradných súčiastok, ktoré budú premávať po medzinárodných európskych trásach. Tieto automobily vybavené krátkovlnnými vysielačkami dostanú sa — na žiadosť zákazníka — na každé miesto. Výrobcovia traktorov majú v úmysle využívať aj leteckú dopravu, aby čo najskôr dopraviť špecialistov a chybajúce náhradné súčiastky k majiteľom traktorov, ktorí budú potrebovať pomoc.

Z KALENDÁRA NA — FEBRUÁR - ÚNOR

Obeenie nie wielkosť gospodarstva i kvalita ziem decyduje v glóvej mierze o počíom dochodov rolníka, leč vplyva na to istotne vybranie odpovedného kierunku produkcii i príjacieho väčšieho počíomu intensifikacie. A po temu niezbedne sa viadomości fachové i orientácia ekonomiczna. Namawiamy wiec rolníkov aby w wolniejsze dni zimowe pogłębiali swoje wiadomości poprzez czytelnicwo literatury i prasy rolniczej oraz wy słuchanie i oglądanie programów rolniczych w radio i telewizji. Szczególnie zachęcamy do uczestnienia w szkoleniu rolniczym.

Rolníkovi duzo czasu zajmują prace związane z hodowlą zwierząt. Stale nalezy pamiętać o właściwym rozłożeniu zapasu pasz na cały okres karmienia jak i o urozmaicaniu codziennej dawki pokarmowej różnymi rodzajami pasz. Niezależnie od codziennego karmienia, pielęgnacji zwierząt (czyszczanie itp), zapewnienia im ruchu na świeżym powietrzu, warto zastanowić się nad wybraniem właściwego kierunku hodowli dostosowanego do naturalnych możliwości gospodarstwa, który głównie określany jest przez zapas pasz. W obecnych układach cen opłaca się zarówno produkcja mleka, chów bydła rzeźnego, produkcja trzody chlewnej i produkcja owiec. Przeprowadzenie kalkulacji jest wiec rzeczą bardzo ważną. Trudno bowiem liczyć na wysokie dochody z hodowli, gdy się trzyma po dawemu wszystkie zwierzęta po trochu: owce, świnie, bydło itp.

O czym należy pamiętać w lutym.

Na polach gdzie rosną zboża ozime trzeba niszczyć skorupę lodoową. Ważną pracą w sadach jest wykonywanie oprysków zimowych. W tym miesiącu można też rozpoczęć prześwietlanie koron (obcinanie niepotrzebnych gałęzi na drzewach).

Ponieważ prawie każde gospodarstwo produkuje i sprzedaje mleko, chcemy przypomnieć zasady higieny obowiązujące w tej dziedzinie.

Mleko z uwagi na skład chemiczny oraz swoje właściwości biologiczne jest cennym środkiem spożywczym. W ostatnim czasie wzrasta u nas szybko zarówno produkcja jak i skup mleka. Równolegle

zwiększa się spożycie mleka i jego pochodnych produktów dzięki intensywnie rozwijającemu się przemysłowi mleczarskiemu.

Nadal, niesety mleko w wielu gospodarstwach jest poważnie zanieczyszczane, co znaczenie obniża jego wartość spożywczą i utrudnia uzyskanie pełnowartościowych produktów przetwórczych. Niska jakość higieniczna mleka odbija się również ujemnie na interesach producentów ponieważ za taki surowiec rolnicy otrzymują niższe ceny.

Niezmiernie wiec ważna sprawą — z punktu widzenia dobra ogólnospołecznego oraz interesów samych rolników jest podniesienie jakości mleka.

Jak to osiągnąć? Zależy to od bardzo wielu czynników, a przede wszystkim od utrzymywania właściwej higieny w oborze, u krów, u osób prowadzących udój oraz zachowywania czystości naczyni używanych do udaju i przechowywania mleka.

Krowy muszą mieć najlepszą ściółkę, jaka istnieje w gospodarstwie. Najlepszą ściółką jest czysta sucha słoma. Niedopuszczalne jest używanie słomy zgniezionej, silnie porażonej grzybami lub pochodzącej z kopczyków ziemniaczanych. Obora musi być koniecznie odkurzana i wybielana co najmniej dwa razy w ciągu roku (wiosna, jesień).

Przed każdym udaniem wymiona krów powinny być myte ciepłą wodą, przy czym nie wolno myć wymion u wszystkich krów jedną ścierek mazaną w tym samym naczyniu. Dojarka po ukończeniu doju jednej krowy, a przed przejęciem do następnej, powinna każdorazowo myć ręce. Pierwsze krople mleka zdają się do oddzielnego naczynia i wylewa daleko od obory. Odzież dojarki musi być zawsze czysta.

Mleko należy zlewać poprzez czyste cedzidło do odkażonych, czysto umytych i wysuszonych konwi. Konwie z mlekiem należy niezwłocznie zabierać z obory, aby mleko nie wchłaniało zapachu obornika, i również trzeba poddać je natychmiastowemu schłodzeniu.

W okresie letnim należy tepić skutecznie muchy.

Higiena udaju mleka zależy od sposobu dojenia. Przy ręcznym dojeniu najwłaściwszy jest sposób dojenia całą dłonią (tzw. piąstowanie). Dojenie

kejukiem lub osmykiwanie jest niewłaściwe i szkodliwe dla wymienia.

Bardziej skomplikowane, chociaż wygodniejsze i mniejsze pracochłonne jest posługiwanie się dojarkami mechanicznymi. Pamiętajmy, że wszelkie zmiany w działaniu dojarek (częstość pulsacji i podciśnienie) odbijają się ujemnie na mleczności krów. Nie wolno również przerywać rozpoczętego udaju mechanicznego i przechodzić na udój ręczny, a potem znów na maszynowy. Każda dojarka mechaniczna musi się znajdować pod fachową opieką, a zainstalowanie jej musi być fachowe. Przy mechanicznym udaju należy wymie starannie pielęgnować. Przed nałożeniem kubków udowych trzeba obmyć wymię ciepłą wodą oraz na minutę wcześniej wykonać masaż wymienia, dzięki czemu wypełnia się ono mlekiem. Po zakończeniu doju mechanicznego należy każdą krowę dodać ręcznie.

Użytkownik dojarki mechanicznej winien zwrócić uwagę na stan i czystość jej części składowych, a zwłaszcza kubków udowych, na sprawność urządzeń przeznaczonych do odkażenia aparatów udowych i jakość środków odkażających. Po każdym udaju gumowe elementy dojarki należy starannie wymyć w ciepłej wodzie z proszkiem zmywającym tłuszcze a następnie wypłukać.

Przestrzeganie podstawowych zasad pomoże w poprawieniu jakości mleka. A na jakość mleka będzie się zwracać coraz większa uwagę. Przygotowany jest już program kompleksowego działania w tej dziedzinie, który przewiduje szereg przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków higieny w chowie bydła, w czasie udoju mleka, jego przechowywania, transportu i przetwarzania w przemyśle mleczarskim. Kampania szkoleniowa w tym zakresie, będzie przebiegać równolegle z dostarczaniem rolnictwu szeregu środków technicznych, które pomogą producentom w uzyskaniu dobrego mleka. Za czyste i dobre mleko rolnicy mogą uzyskać wyższe ceny, które wynagrodzą im wszystek dodatkowy trud. Można również spodziewać się, że w przyszłości mleko zanieczyszczone nie będzie odierane w punktach skupu.

S.D.

Dnes prinášame tri modely najmodernejších šiat pre rok 1973. Hore: veľmi moderné šaty, ktoré sú vhodné pre fašiangovú zábavu a na návštavu. Dolu: veľmi pekné a praktické šaty pre každú príležitosť. O módnich novinkach 1973 obšírejšie napíšeme v budúcom čísle.

L'ÚBOSTNÁ REČ KVETOV

Odkedy sa začalo hovoriť o láske — kvety sa stali jej symbolom. Začali im zverovať srdečové tajomstvá, a ony mali hovoriť v mene zamilovaných. To ani neprekvaňuje, čože by sa lepšie hodilo na tento účel! Kde najdeme viac pozie ako v kvetoch, prečo teda nevyužiť ich diplomatické a vďačné prostredníctvo! Agát — platonická láska ★ jazmín — zmyselná láska ★ povoja — záletníctvo ★ žerucha — hanblosť ★ narcis — túžba ★ iskerník — splnenie túžob ★ plesnivček — nevinosť ★ kosatec — vášeň ★ klinček — zamietnutie ★ jarabina — súhlas ★ parapá — úprimnosť ★ majórán — falenosť ★ fialka — skromnosť ★ pakost — na-

myslenosť ★ hloh — svadba ★ aloa — horkosť ★ nevádzka — vernosť ★ záružlie — nevera ★ chryzantéma fialová — záhadnosť ★ divozel — naivita ★ brečtan — oddanosť ★ hyacint — láská zo zábabavy ★ orgován — viera ★ čremcha — neistota ★ sirôtku — nádej ★ muškát — sklamanie ★ hrášok — bozk ★ horfenzia — nezáujem.

POTÍZE S POPRSÍM

prý bývají veľké, ale lze jim předejít následujícím cvičením: usedneme na podlaze, roznožíme, uchopíme oběma rukama dlouhou hůl a opřeme ji za krkem. Nyní otáčíme horní časť těla patnáctkrát vlevo a patnáctkrát vpravo. Budeme-li soutavně takto cvičit delší dobu, naše poprsí prý bude ideál-

Veľmi pekný komplet pre našich najmenších: pulóver a čiapka, ktoré skoro každá z nás vie upiesť vo voľných chvíľach.

NIELEN PRE MLADÉ

Niet príjemnejšieho pohľadu ako na svieže, pestované dievča. No deprimujúco pôsobí dievča, ktorého vlasy podľa všetkého už niekoľko dní poriadne nevideli hrebeň, tvár pod hrubou vrstvou rôznych ličidiel vyzerá o desať rokov staršia, ruky smútia, šaty neupravené — všetko volá, po vode, mydle, kefe.

Nazdávame sa, že niekedy azda nezaškodí pripomienku aj samozrejmé veci, upozorniť na také bežné, každodenne činnosti, na ktoré predsa kdekoľvek veru zabúda.

1. Ranné umývanie neobmedzujeme iba na to, že si namočíme tvár a ruky. Kto má možnosť, mal by sa každé ráno osprchovať vlažnou vodou, kto túto možnosť nemá, mal by sa aspoň po pási dôkladne poumývať. Vhodná je pri tom hrubá frotárová rukavička a kefa.

2. Aspoň raz do týždňa sa okúpme. Ak v byte niet vané, akste sa najde veľký lavór, v ktorom sa môžno od hlavy po päty poumývať. Veľmi prijemne pôsobi, keď celé telo potrieme alpou, ktorú sme vopred nakvapkali na kúsok vaty. Nepríjemným úkazom je potenie. U koho sa prejavuje, sa to dôslednejsie by sa mal starať o hygienu celého tela. V takých prípadoch sú bezpodmienečne nutné aj dezodoranty, ale predovšetkým časť umývanie sa!

3. Osetrenie zubov a úst je nevyhnutnou podmienkou zdravia. Zubná kefka má byť silná, nie mäkká ani riedka. Ústne vody majú prijemnú vônu a chut, osviežujú a dezinfikujú ústnu dutinu — postačí niekoľko kvapiek do vody na vyplachovanie.

NÁŠ NOVOROČNÝ TEST

HODÍTE SA PRE MANŽELSTVO?

Ak ste si nie celkom istí, zráťajte si body a posúťte sami. Myslite si však, že nie ste najideálnejším manželom či manželkou. To by už potom nebolo čo vylepšovať vo vašom manželstve a ktorí, či by sa po čase nestalo nezaujímavé.

Chceli by ste mať sobáš v piatok trinásteho?

Áno — 1, nie — 5 bodov.

Myslite si o sebe, že ste mi moriadne poriadny(a)?

Áno — 8, nie — 1.

Boli ste už niekedy na psychotherapeutickom vyšetroení?

Áno — 4, nie — 2.

Viete zatiaľ klinec?

Áno — 1, nie — 6.

Dokázali by ste zabít sliepku?

Áno — 2, nie — 1.

Opravili ste už niekedy elektrickú zástrčku?

Áno — 1, nie — 2.

Pamäťate sa ešte na vaše včerajšie výdavky?

Áno — 2, nie — 8.

Veríte v posmrtný život?

Áno — 4, nie — 3.

Máte ešte nejakú hračku z detstva?

Áno — 3, nie — 4.

Myslite si o ľudoch, ktorí majú viac než tri deti, že sú nerozvážni?

Áno — 8, nie — 2.

Chceli by ste mať v aute bezpečnostné pásy?

Áno — 2, nie — 5.

Riešenie. Viac než 51 bodov: Test vám odpovedal na otázku, ktorá je pre vás zbytočná. S manželstvom ste to nikdy nemyseli vážne. Ste si dobre vedomí toho, že manželstvo nemá pre vás veľký význam, ani príťažlosť. Máte radi pokoj a vašim heslom je: samota, ktorá prináša pokoj. Zostaňte teda verní svojej zásade, pretože plne zodpovedá vašej povahy.

30 až 50 bodov: Nemali by ste sa zaoberať toľko myšlienkov, či sa hodite alebo nie pre manželstvo, pretože dôkazom toho je už samotné vaše manželstvo. Prirodene, niekedy sa objaví nejaký mráčik alebo i menšia manželská búrka, ale nakoniec sa všetko obráti na dobré. Dokážete prvý (á) odpúšťať, a to je pre manželstvo mnoho.

Do 30 bodov: Iste si myslíte, že by vám neškodilo viac zmyslu pre manželstvo. Prax však dokazuje, že je akýsi rozpor medzi vašimi možnosťami a tým, čo ste dosiahli. Preto si nenamýšľajte, že úspech manželstva bude závisieť (alebo nie) od vás. Bez ohľadu na všetko ste však príliš obetavý (á). Nechajte však aspoň trochu obetavosti tej druhej stránke.

VŠETKÝM NAŠIM ČITATEĽKAM A ICH RODINÁM ŽELÁME VEĽA RADOSTNÝCH CHVÍĽ V ROKU 1973

Život

január

Čary, máry,
v januári
svet sa zmení na biely.
Všetky domy v bielych šatkách
a na všetkých križovatkách
stoja bieli anjeli.

Vlavo, vpravo, vľavo, vpravo
všade je dnes biely svet,
biely svet, biely deň,
biely, biely, biely sen.
A na celom svete práve
sušia bielu bielizeň.

Je to tak, je to tak,
hľadím ako na zázrak:
V januári
kominári
nosievajú biely frak.

Január,
umy tvár
celému mestu!
Ene, bene,
už je všetko vymetené,
už si niekde marec práši
zelenú vestu.

MIROSLAV VÁLEK

OBYČAJNÉ PALČIAKY

Veľa všeljakých vecí je v deduškovej truhlici. Medzi nimi aj jeden celkom obyčajné palčiaky. Z drsnej ovaej vlny, jednoducho pletené, ba ešte aj zamriežované. Prečo ich len opätruje v zlatistej zamatovej handričke?

— Porozprávaj nám o nich, deduško, — nevedeli vnúcene premoč zvedavosť.

Deduško sa usmial:

— V zime roku 1917 držal som stráž pri paláci Smolnom, kde žil a pracoval súdruh Lenin. Noc bola studená. Zlý vietor cválal ponad strechami a hrabal železnými vrátkami. Len tu zrazu prifrkne auto a osveti ma reflektormi. Z auta vystupuje človek v civilnom plášti, hľadí na mňa prizmúrenými očami. Zbadal, že som sa naťkal auta a chcel prejsť okolo mňa do Smolného. Nazlovl som sa.

— Vaša pripustka? — pýtam sa, lenže perymy mrzli, takže som iba čosi zaspiebal. Pochopil, siahol do jedného vrecka, siahol do druhého, hľadá, nenachádza. Dotieravý vietor ho zo všetkých strán prefukuje. Napokon pripustku našiel, no ja som nemohol prezrieť pečať a podpis, lebo sa mi ruky prilepili k puške. Všimol si to a súcitne vraví:

— Veľmi je vám zima, súdruh?

To bol všetko. Odišiel a ja som sa odrazu cítil akosi nepokoje. Prečo som ho tak dlho zdržiaval na tom neprijemnom vetre? Vtom beží ku mne veliteľ stráže.

— Tak čo, braček, veľmi si zamrzol?

— Nič to, vydŕžim.

— Nuž potom prečo si sa sťažoval vedeniu?

— Nikomu som sa nesťažoval.

— Nerozprávaj! A

prečo vyhrešil Vladimír Iljič svojich pomocníkov. Vraj sa zle o nás starajú. Strážni mrznú v službe. Prikázal, aby ihneď zaobstarali kožušky. Do strážnice nám poslal svoj čajník. Ešte že si si od súdruha Lenina nevypýtal kávičku, bratku!

— Tak to bol sám Lenin? — neverím vlastným ušiam.

Veliteľ stráže sa rozmål a odišiel. Odrazu mi bolo veľmi horúco. Nepamätam sa, ako ma počasovali čajom z Leninovho čajníka, ako ma vymenili, len tu na mňa volajú, že mám ísť k súdruhu Leninovi. Neviem, ako som vojiel, viem len, že Leninova tvár nebola nahnevaná, že hľadí na mňa láskavým pohľadom. Vyfahuje akúsi vec a podáva mi ju:

— Tu máte palčiaky, dobre sa v nich drží puška.

Dívam sa, obyčajné čierne palčiaky. Také dedinské. Dva prsty zvlášt, dobré pre vojaka. Neodvažujem sa vziať ich, hanbím sa.

— Len si ich vezmite, — vráví Lenin, — vám sú potrebnejšie. Ja mám rukavice.

— Podakoval som sa a urobil som čelom vzad... — deduško zmŕkol.

— Nuž taký je to dar. Od súdruha Lenina.

— Drahocenný, — vráví vnučka Nataša.

— Prečo si ale tie Leninove palčiaky tak dotral, deduško? Veď sú celé zamriežkovane.

— Hja, vojenské remeslo, trhali sa, nuž som ich plátal.

— Radšej si si ich mal schovať, deduško.

Dedo sa usmial:

— Veď mi ich Lenin nedaroval na parádu, ale na úžitok najej veci.

J. Piňasov

Pohrajte sa s tieňom

Kto k nám príde zao? Dedko Mráz!

Privítame ho pesničkami, básničkami, tančenkami, slovom, spravíme si veselý karneval. Okrem pesničiek a básničiek, ktoré poznáme,

naučíme sa túto novú pesničku. A zhotovíme si masky podľa návodu tety výtvarníčky.

1. Ktože to na bielych saniach prišiel pred náš dom?
Komuže to zvonky zvonia cingilingi bom?
Bradu má až nižé pása —
uhádnuť tak ľahko dá sa,
že to opäť navštívil nás on:

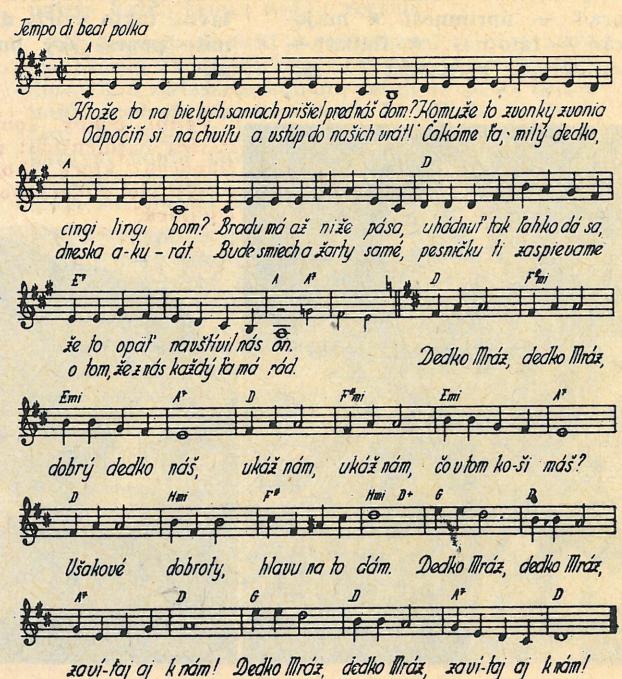
REFRÉN:

Dedko Mráz, dedko Mráz,
dobrý dedko náš,
ukáž nám, ukáž nám,
čo v tom koší máš?

Všakováky dobroty — hlavu na to dám!
Dedko Mráz, dedko Mráz, zavítaj aj k nám!
Dedko Mráz, dedko Mráz, zavítaj aj k nám!

2. Odpočíň si na chvíľu a vstúp do našich vrát!
Čakáme fa, milý dedko,
dneska akurát.
Bude smiech a žarty samé —
pesničku ti zaspievame,
o tom, že z nás každý fa má rád.

ALOJZ ČOBÉJ

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawnik

**ZAPOBIEGANIE
POŻAROM LASÓW I
OBIEKTÓW
BUDOWLANYCH
POWSTAJĄCYM W
WYNIKU WYPALANIA
ŁAK I WRZOSOWISK**

W Dzienniku Ustaw nr. 12 z bieżącego roku uka-zało się pod pozycją 89

rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 marca 1972 r. w sprawie zapobiegania pożarom lasów i obiektów budowlanych powstającym w wyniku wypalania łak i wrzosowisk.

Przepisami tego rozporządzenia zostało zabronione na terenach łak i wrzosowisk w odległości do 100 m. od lasów, obiektów przemysłowych, składowisk i innych zabudowań dokonywanie czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo pożaru,

miedzy innymi w szczególności: spalenie pokrywy gleby i pozostałości roślino-woznych, rozmieszczenie ognisk pozostawianie lub przenoszenie palących się albo tłacych się przedmiotów oraz korzystanie z otwartego płomienia, jak również porzucanie nie wygaszonych zapalek i niedopałków papierosów a wreszcie używanie ciągników bez zabezpieczenia rur wydechowych i skro-chronami.

Wypalanie pokrywy gleby i pozostałości roślin-

nich na tych terenach w odległości ponad 100 m od lasów, obiektów przemysłowych, składowisk i innych zabudowań wymaga zezwolenia na terenie gromad — biura gromadzkiej rady narodowej, a na terenie miast i osiedli — miejscowej jednostki straży pożarnej. Zezwolenie dotyczące terenów położonych w odległości od 100 do 500 m. od lasów wymaga ponadto uzgodnienia z właściwym nadleśniczym.

WITOLD FERFET

W
eterynarz

**PRZYCZYNY
JAŁOWOŚCI U KRÓW**

Jałowośćią bydła nazywamy ogólnie czasową lub stałą niezdolność krowy do rozrodu. Jedni uważają za jałowe krowy, których w ciągu trzech miesięcy po ocieieniu nie udało się zapłodić, inni krowy które w ciągu 5–6 miesięcy od ocieienia nie zostały ponownie zacielone. Krowa winna się cielić raz do roku, gdyż jest to zgodne z jej naturą. Każde odchylenie przynosi mniejsze lub większe straty w gospo-

darstwie. Niektóre krowy udaje się zacielić przy pierwszej rui, która czasem występuje już w dwa tygodnie po ocieieniu. Tak wcześnie krycie jest jednak niewskazane, ponieważ zmniejsza produkcję mleka i znacznie ostabia organizm krowy. Stwierdzono, że najlepsze wyniki daje zacielenie krowy w trzecim miesiącu po ocieieniu.

Przyczyny jałowości krów można podzielić na pięć grup:

1. Jałowość spowodowana niewłaściwym wychowaniem, pielegnacją i żywieniem szczególnie młodej
2. Jałowość spowodowana chorobami krycia roznoszonymi przez buhaja w czasie krycia

3. Jałowość spowodowana wadami rozwojowymi dróg rodnych

4. Jałowość spowodowana mechanicznymi uszkodzeniami dróg rodnych oraz 5. jałowość spowodowana niepłodnością buhaja

O ile w nowoczesnym gospodarstwie przyczyny jałowości wymienione w grupie 2 oraz 5 nie są tak istotne, gdyż można ich uniknąć przez sztuczne unasienianie, o tyle najważniejszą i najczęściej spotykaną przyczyną jałowości jest niewłaściwa pielegnacja i żywienie bydła. Źle odchowaną młodąż traci właściwą odporność i łatwo zapada na wszelkiego rodzaju choroby. Przy tego rodzaju jałowości nie

pomogą żadne lekarstwa. Przywrócenie bowiem zwierzętem zdolności rozmoczej zależy głównie od sposobu obchodzenia się z nimi przez hodowcę. Zły wychów młodzieży nie tylko zmniejsza jej wartość hodowlaną i produkcyjną lecz przyczynia się również do osłabienia konstytucji zwierząt a więc żywotności, odporności. Osłabienie konstytucji pochodzi za sobą różne zaburzenia w czynnościach organizmu, jak brak popedu płciowego, niedoczynność jajników, utrata odporności na choroby itp. Wszystkie te czynniki w mniejszy lub większy sposób sprzyjają jałowości i odbijają się na produkcyjności krowy.

HENRYK MĄCZKA

Z
uzka

**PRÍRODNÁ ZEMIAKOVÁ
POLIEVKA**

Rozpočet pre viac osôb: 8 menších zemiakov, 1/2 lyžice masti, 1 cibuľka, 1 strúčik cesnaku, červená sladká paprika, mleté čierne koreniny, majorán, rasca, soľ, petržlenová vňať.

Na masti zapeníme posetrhanú cibuľku a roztretý cesnak, pridáme červenú papriku, očistené, na kocky pokrájané zemiaky a dusíme asi 20 minút. Potom pridáme majorán, rasca, mleté čierne koreniny, zalejeme potrebným množstvom vriacej vody a dovaríme. Keď sú zemiaky mäkké, pridáme posekanú petržlenovú vňať. Polievka je veľmi chutná, keď do nej zavaríme asi 1 lyžicu strúhanku, drobných fliačkov alebo drobných haluštičiek.

**BRAVČOVÉ
NA SMOTANE**

Rozpočet: 400 g bravčového mäsa zo stehna, 20 g masti, 20 g cibule, 80 g koreňovej zeleniny, 30 g hladkej mûky, 1 dl kyslej smotany, bobkový list, čierne koreniny, voda, soľ.

Bravčové rezne naklopeme, na okrajoch narežeme, opiečime na masti, pridáme pokrájanú cibuľu a spolu popräzime. Keď poznám pridáme očistenú, pokrájanú zeleninu, bobkový list, celé čierne koreniny, soľ, očistenú, pokrájanú, zeleninu, celú cibuľu a varíme. Po uvarení sedíme, mäso z hlavy a nožiček pokrájame, vložíme do vývaru, pridáme 2 lyžičky octu, soľ, bobkový list, celé čierne koreniny, voda, soľ.

Podávame s ryžou, šúlancami alebo makaronami.

pražíme, podlejeme vodou a dusíme. V kyslej smotane rozmiešame mûku, prilejeme k udusenému mäsu a ešte podusíme.

Podávame s ryžou alebo haluškami.

kolenko vyberieme, pokrájame a podávame s jablkovým alebo octovým chrenom a s chlebom.

HUSPENINA

Rozpočet: 300 g bravčových nožičiek, 250 g bravčovej hlavy, 120 g koreňovej zeleniny, 40 g cibule, 2 lyžice octu, soľ, bobkový list, celé čierne koreniny, voda.

Umyté bravčové nožičky a hlavu dáme do studenej vody a pomaly varíme. Neskôr pridáme celé čierne koreniny, bobkový list, soľ, očistenú, pokrájanú, zeleninu, celú cibuľu a varíme. Po uvarení sedíme, mäso z hlavy a nožiček pokrájame, vložíme do vývaru, pridáme 2 lyžičky octu a ešte povarieme. Potom vlejeme do formy a necháme stuhnuť. Stuhnutú huspeninu vyklopíme, pokvápkame octom a posypeme posekanou cibuľou. Na huspeninu môžeme použiť aj bravčové uši a chvostík. Podávame s chlebom.

OVAROVÉ KOLIENKO

Rozpočet: 1 bravčové kolenko, 120 g koreňovej zeleniny, 1 cibuľa, soľ, čierne koreniny, voda.

Bravčové kolenko umyjeme, vložíme do horúcej vody a varíme asi pol hodiny. Potom pridáme očistenú, pokrájanú mrkvu, peržlen, zeler a cibuľu, soľ, koreniny a na miernom ohni varíme. Uvarené

Rozpočet: 500 g krupíkovéj mûky, 20 g droždia, 20 g cukru, 250 g lekváru, 400 g masla, 40 g maku, 40 g práškového cukru, 1 vajce, mlieko (asi 4 dl), voda, soľ.

Do preosiatej mûky pridáme rozdrobené droždie, vajce, vlažné osladene mlieko, soľ a vypracuje-

me polotuhé cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť. Na pomôcnej doske cesto rozvalíkame asi na hrúbku 1 cm, pôkrájame na rovnaké štvorčeky, do ktorých zabaľujeme kúsky lekváru a znovu necháme vykysnúť. Buchty varíme alebo voľne vo vode alebo na nádobu s vodou dáme sito s buchtami, ktoré tesne prikryjeme a paríme 15–20 minút. Vo vode ich varíme 8–10 minút, podľa veľkosti. Hotové buchty polejeme rozpusteným maslom a posypeme zomletým makom s cukrom. Namiesto maku môžeme použiť aj inú posypku.

**PREKLADANÉ
(FRANCÚZSKÉ)
ZEMIAKY**

Rozpočet: 1 kg zemiakov, 40 g masti, 80 g cibule, 200 g údeniny, 20 g masti na pekáč, 3 vajcia, 2 dl mlieka alebo smotany, voda, soľ, čierne koreniny.

Zemiaky v šupke dobre umyjeme a dáme varif. Po uvarení ich sedíme a pokrájame na kolieska. Časť pokrájaných zemiakov dáme na vymastený pekáč, potom dáme časť pokrájané cibule zapenenej na masti, časť na tvrdú uvarených vajec a posekanej údeniny, všetko posypeme čiernym korením a znova zalejeme vajcom rozšľahaňom s mliekom a soľou a zapečieme.

Podávame so šálatom.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI ĎAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, WARSAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVIEME VAM A PORADÍME NA STRÁNKACH NÁŠHO ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie František Bednářík (Nowa Biela), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Czirková (Zelów), Józef Griglak (Niepołomice), Vladimír Hess (Lublin), Bronisław Knapčík (Mikołów), Ján Koválik (Zubrzica Dolna), Ján Krissák (Krempech), Wacław Luścianski (Zelów), Lídia Mšalová (Zubrzica Góra), Lídia Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Sveták (Lipnica Mała), Ján Švientek (Piekielnic), Ján Šternberg (Warszawa), Ružena Urbánová (Gęsinięc), Zofia Wasiejková (Lapsze Niżne), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valeria Wojnarowska. Tłumaczenia na język sławski — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvínský. Korekta jęz. słowackiego Ján Šternberg. Red. techn. — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Lidia Boniecka. „ZIVOT” ukazuje się około 15 każdego miesiąca.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca:

Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, FOKSAL 13. TEL.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: kwart. 3 zł, półroczn. 6 zł, roczn. 12 zł.

Instytucje państowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły, itp. mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie w miejscowych Oddziałach i Delegaturach „Ruch”, w terminie do 25 listopada na rok następny.

Prenumeratorzy indywidualni mogą opłacać prenumeraty w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłaty na konta PKO Nr 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty).

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO Nr 1-6-100024.

Oddano do sklepu 1.XII.72 r. Numer zamknięto 2.I.73 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10. N. 3840. Zam. 1978. A-67.

KALENDÁR 1973

JANUÁR — LEDEN

1. PONDELOK	Mečislav	16. UTOROK	Vladimír
2. PONDELOK	Makar	17. UTOROK	Anton
3. STREDA	Genovéfa	18. STVRTOK	Margaréta
4. STVRTOK	Štefan	19. PIATOK	Henrich
5. PIATOK	Simon	20. SOBOTA	Sebastian
6. SOBOTA	Traja králi	21. NEDEĽA	Agneška
7. NEDEĽA	Júlia	22. PONDELOK	Vincent
8. PONDELOK	Severin	23. UTOROK	Rajmund
9. UTOROK	Marcelina	24. ETREDA	Felicia
10. STREDA	Ján	25. STVRTOK	Pavol
11. PIATOK	Matilda	26. PIATOK	Paula
12. SOBOTA	Beňadik	27. SOBOTA	Ján
13. NEDEĽA	Verona	28. NEDEĽA	Valér
14. NEDEĽA	Félix	29. PONDELOK	František
15. PONDELOK	Pavol	30. UTOROK	Katarína
1. januára	vých. sl. 7.45	1. januára	vých. sl. 15.34
15. januára	vých. m. 15.34	15. januára	vých. m. 12.41
	vých. sl. 7.38		vých. m. 15.53
	vých. m. 15.33		vých. m. 4.23

vých. sl. 15.34
vých. m. 12.41
vých. sl. 15.53
vých. m. 4.23

vých. sl. 7.45
vých. m. 15.34
vých. sl. 12.41
vých. m. 15.53
vých. m. 4.23

vých. sl. 7.38
vých. m. 15.33
vých. m. 12.41
vých. m. 15.53
vých. m. 4.23

vých. sl. 7.33
vých. m. 15.33
vých. m. 12.41
vých. m. 15.53
vých. m. 4.23

vých. sl. 7.33
vých. m. 15.33
vých. m. 12.41
vých. m. 15.53
vých. m. 4.23

vých. sl. 7.33
vých. m. 15.33
vých. m. 12.41
vých. m

LEDEN

ÚNOR

BŘEZEN

DUBEN

1913

KVĚTEN

ČERVEN

SRPEN

ZÁŘÍ

RÍJEN

LISTOPAD

PROSINEC

1. P Nový rok	1. Č Hynek
2. U Blahorád	2. P Hromnice
3. S Metislav	3. S Blažej
4. C Blahoslava	4. S Ivana
5. P Edward	5. P Františka
6. S Tří králové	6. U Richard
7. N Vilma	7. S Dorota
8. P Čestmír	7. S Richard
9. U Vladan	8. C Milada
10. S Bretislav	9. P Apolenja
11. Č Bohdana	10. S Mojmir
12. P Pravoslav	11. N Bozena
13. S Veronika	12. P Svatoslava
14. N Radovan	13. U Kateřina
15. P Blahomil	14. S Valentýn
16. U Vladimír	15. Č Jiřina
17. S Drahoslav	16. P Amos
18. Č Vladislav	17. S Lukáš
19. P Dobravka	18. N Simeon
20. S Čušlav	19. P Miloslav
21. N Běla	20. U Ondřich
22. P Slavomír	21. S Lenka
23. U Zdeněk	22. Č Peter
24. S Milena	23. P Svatopluk
25. Č Miloš	24. S Matěj
26. P Pavlina	25. N Viktor
27. S Přibyslav	26. P Božetěch
28. N Karel	27. U Alexandr
29. P Zdešlav	28. S Lumen
30. U Marta	29. Č Jan
31. S Spythinev	30. P Arnošt

1. Ú Svátek pr. ^{ce}	1. P Mezinárodní den dětí
2. S Zikmund	2. S Jarmila
3. C Marie	3. N TAMARA
4. P Monika	4. P Dalibor
5. S Irena	5. U Pavlína
6. N JAN	6. S Norbert
7. P Ludmila	7. S Cyril a Metoděj
8. U Ctibor	8. N ALŽBĚTA
9. S STÁTNÍ SVÁTEK	9. S Stanislav
ČSSR	10. U Libuše
10. Č Blažena	11. S Olga
11. P Sravata	12. Č Bořivoj
12. S Rankář	13. P Markéta
13. N SERVÁČ	14. S Antonín
14. P Bonifác	15. N JINDŘICH
15. Š Zofie	16. P Vít
16. S Venceslav	17. S Zbyněk
17. Č Vratislava	18. N ADOLF
18. P Nataša	19. P Milan
19. S Ivo	20. S Krétské
20. N BERNARD	21. C BOZÍ TĚLO
21. P Monika	22. N STÁTNÍ SVÁTEK
22. U Helena	PLR
23. S Vladimír	23. P Pavla
24. C Jana	24. S Zdeňka
25. P Dobroslava	24. N JAN
26. S Deník matek	25. P Libor
27. N VALDEMAR	26. U Kristýna
28. P Vilém	27. P Bartoloměj
29. U Maxim	28. S Lukáš
30. S Ferdinand	29. N BOZENA
31. Č Kamila	30. N DAVID
	31. P SILVESTR

1. Č Všechn svatých	1. S Samuel
2. N ADALIA	2. N ADALIA
3. S Bohumil	3. P Gustav
4. Č František	3. P Miluše
5. P Eliška	4. S Dominik
6. N MILOV	4. U Jindřicha
7. N SERGEJ	5. P Boris
8. S Vratislav	6. P Emerich
9. Č Roman	6. Č Boleslav
10. P Vavřinec	7. P Ambrož
11. S Zuzana	8. S Květoslava
12. N KLÁRA	9. N VRATISLAV
13. P Alena	10. P Julie
14. S Karolína	11. U Dana
15. N JINDŘICH	12. S Přibyslava
16. P Maxmilián	13. Č Lucie
17. U Bohuslav	14. P Alfreda
18. S Drahomíra	15. S Zdeněk
19. Č Čeněk	16. Č Leopold
20. P Čestlav	17. P Daniel
21. S Vítězslav	18. Č Havel
22. U Hedvika	19. S Miroslav
23. P Dagmar	20. Č Lukáš
24. P Tomáš	21. P Michala
25. S Božena	22. S Vendelin
26. P Bernard	19. P Alžběta
27. U Jana	20. P Ondřej
28. S Matouš	21. P Matouš
29. N BERTA	22. P Halka
30. N ROMANA	23. U Teodor
31. N BRIGITA	24. S Kristýna
	25. S Lukáš
	26. N LUDEK
	27. S Dagmar
	28. S Tomáš
	29. S Milada
	30. S Milada
	31. P Silvestr